

Aile Girişimciliği Literatürünün Tarihsel Evrimi: Literatür Tabanlı Tematik İçerik Analizi

Oytun Boran SEZGİN¹, Çağatay ORÇUN²

Aile Girişimciliği Literatürünün Tarihsel Evrimi:
Literatür Tabanlı Tematik İçerik Analizi

Historical Evolution of Family Entrepreneurship
Literature: Literature-Based Thematic Content
Analysis

Öz

Son dönemde aile işletmeleri ve girişimcilik alanlarının örtüştüğü aile girişimciliği olgusu tartışılmaya başlanmıştır. İki geniş ve derin araştırma alanının yarattığı çeşitlilik, aile girişimciliği kavramının birçok yeni kapı aralmasına izin vermektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı aile girişimciliği literatürünün tarihsel evrimini tematik ve yöntemsel olarak analiz etmektir. Bu sayede aile girişimciliği konusunda gelişmelerin anlaşılması ve öncül çalışmaların sınıflandırılarak tematik bir "bilgi haritası" oluşturularak alanla ilgili araştırma gerçekleştireceklere bir rehber oluşturulması istenmektedir. Örnekleme oluşturan 87 bilimsel çalışma yöntemsel ve tematik olarak analiz edilmiştir. İnceleme sonucunda, aile girişimciliği alanındaki çalışmalar Kavramsallaştırma ve Kuramsal Çerçeve, Aile Perspektifinden Yönetim ve Yönetişim, İnovasyon – Kaynak – Yetkinlik Etkileşimi, Pazar Stratejileri ve Uluslararasılaşma, Sürdürülebilirlik ve Performans ve Sosyal ve Yapısal Bağlam olmak üzere altı ana temada toplanmıştır.

Abstract

Recently, the phenomenon of family entrepreneurship, where family businesses and entrepreneurship overlap, has begun to be discussed. The diversity created by these two broad and deep research areas allows the concept of family entrepreneurship to open many new doors. Accordingly, this research aims to thematically and methodologically analyze the historical evolution of family entrepreneurship literature. This aims to understand developments in family entrepreneurship and to provide a guide for future research in the field by classifying pioneering studies and creating a thematic "knowledge map." The sample of 87 scientific studies was analyzed methodologically and thematically. As a result of the review, studies in the field of family entrepreneurship were grouped under six main themes: Conceptualization and Theoretical Framework, Management and Governance from a Family Perspective, Innovation-Resource-Competence Interaction, Market Strategies and Internationalization, Sustainability and Performance, and Social and Structural Context.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Aile İşletmeleri, Aile Girişimciliği, Tematik İçerik Analizi.

Keywords: Entrepreneurship, Family Businesses, Family Entrepreneurship, Thematic Content Analysis.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Paper Type: Research Article

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme, boran.sezgin@deu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6671-8053>

² Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme, cagatay.orcun@deu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7413-6099>

1. Giriş

Schumpeter'in (1940) yeni işletmeler aracılığı ile ekonomik büyümenin temel itici gücünü girişimciliğe bağlamasına rağmen bu görüşten çok daha sonra girişimcilik alanı üzerine yapılan çalışmalar, girişimciliğin istihdam artışı (Baumol, 1983; Acs ve Armington, 2004), yenilik ve verimlilik (van Praag ve Versloot, 2007), ekonomik yenilenme (Tödtling ve Wanzenböck, 2003) ile ulusal ekonomik kalkınma (Baumol, 1983; Wennekers ve Thurik, 1999) açısından kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar girişimcilik üzerine yapılan çalışmaların ve ilginin sürekli artmasına neden olmaktadır. Her ne kadar girişimcilik ve aile işletmeleri alanları birbirinden bağımsız bir şekilde gelişim gösterse de 2000'li yıllardan sonra birbirlerine yaklaşma eğilimi göstermektedir (Anderson vd., 2005). Çünkü günümüz dünyasının inovasyon sayesinde hayatta kalma anlayışı (Kuratko ve Hodgetts, 1988) neredeyse dünyadaki işletmelerin 3'te 2'sini oluşturan aile işletmeleri (Heck vd., 2003; Westhead ve Howorth, 2007) açısından da bir gereklilik haline gelmiştir.

Aile girişimciliği konusu, aile işletmeleri ile girişimcilik alanının öncü çalışmaları düşünüldüğünde birbirlerine uzak alanlar gibi düşünülebilir. Aile işletmeleri sahip oldukları dinamikler ile geleneksel ve izole bir işletme anlayışından farklılık göstermektedir (Heck vd., 2008). Aile işletmeleri üzerine 21. yy. öncesinde çalışmalar; aile işletmelerini geri kalmışlık, paternalistlik, nepotizm, ilkel teknoloji, basit örgütsel yapılar ve ticari zayıflık gibi konular üzerinden eleştirmektedir (Benedict, 1968; Colli, 2003). Hatta aile yönetimi, modern ve profesyonel yönetim anlayışının tam zıttı olarak görülmektedir (Uhlener vd., 2013). Bu yönleriyle aile işletmelerinin, gelişmekte olan bir ekonominin gerektirdiği her türlü girişimcilik faaliyeti açısından uygun olmayabileceği bile tartışılmaktadır (Benedict, 1968). Ancak, aile işletmeleri benzersiz sosyolojik ve ekonomik özellikleri ile büyüyen bir ekonomiye önemli bir destek olarak birçok ekonominin kritik parçalarından biri konumdadır (Benedict, 1968; Astrachan ve Shanker, 2003; Venter ve Farrington, 2009; Betinelli vd., 2014; Siakas vd., 2014). Hatta aile işletmeleri Schumpeter'in yeni işletme kuruluşu olarak tanımladığı girişimcilik modeliyle de bir bağ kurularak incelenebilir (Heck, vd., 2008). Bu bağlamda aile işletmelerinin günümüz koşullarına uyum sağlayarak başarıya ulaşmaları (Snow ve Hrebiniak, 1980; McKee vd., 1989) önem kazanmaktadır. Ek olarak paydaşlara gerekli sermayeyi sağlama (Surdej, 2010), değer yaratma (Poza ve Daugherty, 2010), istihdam yaratma kapasiteleri (Johansson vd., 2009; Poza ve Daugherty, 2010; Bjuggren vd., 2011), gayri safi milli hasıla (Johansson vd., 2009; Bjuggren vd., 2011) gibi konularda önemli katkılar sağlamaktadır. Aile işletmeleri, paydaşlara değer yaratma ve istihdam sağlama kapasiteleri açısından aile işletmesi olmayan firmalara kıyasla daha başarılı olabilmektedir (Poza ve Daugherty, 2010). Bu başarıya ulaşan aile işletmelerinin özellikleri incelendiğinde hızlı değişen günümüz çevresine dinamizm, yenilikçilik, esneklik ve adaptasyon yetenekleriyle uyum sağlayabildikleri gözlenmektedir (Colli, 2003; Westhead ve Howorth, 2007). Bu yetenekler aslında örgüt düzeyinde girişimcilik çalışmalarında (Guth ve Ginsberg, 1990; Zahra, 1991; Lumpkin ve Dess, 1996; Morris ve Kuratko, 2002) ortaya koyulan özellikler ile benzerlik göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında aile işletmelerinin de girişimci özellikler göstererek çevreye uyum sağlayarak (Davis vd., 1991) başarıya ulaşabildikleri görülmektedir. Bu durum da kaçınılmaz bir şekilde aile girişimciliği olarak adlandırılan alanın yani aile işletmeleri ve girişimcilik alanlarının ortak bir çalışma konusu olarak son dönemde merak edilen konular arasında olmasını sağlamaktadır.

Aile girişimciliğinin çok disiplinli yapısı üzerine, özellikle 2010'lu yıllardan sonra çeşitli çalışmalar yapılmış olsa da alt alanlardaki kavramların birbiriyle örtüşmeyen yönleri nedeniyle terminolojinin kullanımında tutarlı bir düzen sağlayacak yapı henüz gelişmemiştir. Her iki araştırma alanının olgunluğuna ve derinliğine rağmen aile girişimciliği konusunda çok fazla bilinen başlıklar bulunmamaktadır. İşletme girişimciliği üzerine hem ilk araştırmaların hem de geline son noktanın evrimsel olarak gelişimini incelemek, araştırmacıların bakış açısını anlamak gereklidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın araştırma soruları şu şekildedir:

- Aile girişimciliği olgusunu inceleyen araştırmalar hangi alt başlıklar olarak sınıflandırılabilir?
- Zaman içinde olgunun üzerine yapılan çalışmalar nasıl evrilmektedir ve belli dönemlerde farklı alt başlıkların yoğunlaştığı görülmekte midir?
- Dönemsel olarak yöntem ve araştırma konuları arasında bir bağ bulunmakta mıdır?

İlgili sorulara cevap bulabilmek adına bu araştırmanın amacı aile girişimciliği literatürünün tarihsel evrimini tematik olarak analiz etmektir. Böylece aile girişimciliği konusunda gelişmelerin bir rehberinin oluşturulması ve öncül çalışmaların sınıflandırılarak tematik bir “bilgi haritası” oluşturulması istenmektedir. Bu harita, daha sonra aile işletmeleri ve girişimcilik arasındaki etkileşimin ortaya çıkardığı aile girişimciliği alanında yeni araştırma yollarının belirlenmesi için bir temel görevi görebilecektir.

2. Literatür Taraması

Aile girişimciliği literatürü, girişimcilik ve aile işletmeleri alanlarının kesişiminde doğmuş; sosyokültürel temeller, aile değerleri ve girişimsel davranışların etkileşimi üzerine yoğunlaşarak zaman içinde hem teorik hem de ampirik olarak gelişim göstermiştir.

Girişimcilik bağlamında aile işletmelerinin artan önemi, girişimciliğin sosyokültürel temellerine ilişkin teorik gelişmelerle birlikte daha fazla kabul görmektedir (Anderson vd., 2005). Girişimcilik ve aile işletmeleri üzerine yapılan öncü çalışmalar, konuyu farklı bakış açılarıyla ele almaktadır. En temel görüş, aile değerleri ve yaklaşımının bireyin girişimci olması için gerekli özelliklerin gelişimine katkı sağladığı yönündedir (Rogoff ve Heck, 2003). Ayrıca aile, kurulan girişimlerin finansmanında da önemli bir rol üstlenmektedir (Astrachan vd., 2003).

Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, aile üyelerinin oluşturduğu hane; finansal, sosyal ve sağlık bağlamında bir fırsat platformu ve kuluçka merkezi olarak yeni iş kurulumunda kritik bir rol oynamaktadır (Steier, 2009). Bu bağlamda, aileyi bireyler üzerindeki girişimci faaliyetleri hem yönlendirebilen hem de kısıtlayabilen bir kurum veya sosyal yapı olarak tanımlayan kavram, “girişimsel aile” olarak adlandırılmaktadır (Nordqvist ve Melin, 2010).

Mohammed ve arkadaşları (2014), ailesinde girişimsel faaliyetler bulunan bireylerin girişimci olma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bir aile işletmesinin sürdürülebilirliği hem bireysel hem de kolektif girişimsel davranışlara bağlıdır (Randerson vd., 2015). Anlatılar, değerlerin nesiller boyu aktarılmasında güçlü bir araç olup; aile işletmeleri, hikâyeler aracılığıyla kimlik ve ortak anlamlar oluşturabilir. Bu durum, gelir, itibar, ortak kimlik ve geçmişin sürekliliği açısından başarıya katkı sağlamaktadır (Jose Parada ve Viladás, 2010). Dolayısıyla, bir aile işletmesinin başarısı ya da başarısızlığı ve girişimsel davranışları aile birimini etkilerken (Randerson vd., 2015), aile birimi ve aile üyeleri de işletmenin girişimsel yaklaşımını şekillendirmektedir (Bettinelli vd., 2024).

Heck ve arkadaşları (2006) sürdürülebilir aile işletmesinin dinamiklerini inceledikleri çalışmada girişimcilik ile aile işletmeleri arasındaki alanlarının kesişimine yönelik açık bir vurgu yapmaktadır. İlgili araştırma aile işletmelerinin girişimcilik bağlamında değerlendirilmesine yönelik derinlemesine tartışmasıyla önemli bir temel oluşturmuştur. Heck ve arkadaşları (2008) sonraki çalışmada ise aile işletmelerinin profesyonel bir örgüt yapısına nasıl dönüşeceğini ve uygulamaya yönelik vaka analizlerinden modern örgüt yapılarına geçiş sürecini açıklamaktadır. Bu gelişim çizgisi girişimcilikle bütünleşen bir yapının ortaya çıktığını göstermektedir. Söz konusu çalışma, güncel dinamikler ile birlikte aile işletmelerinin bütüncül ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Önceki dönemlerde aradaki ilişkiye yüzeysel ve kısaca değinen (Upton ve Heck, 1997) ya da olguya kavramsal bir çerçeve oluşturmayan (Heck vd., 2006) çalışmaların aksine, bu çalışma aile girişimciliği kavramını (family entrepreneurship) doğrudan ve işlevsel kullanan ilk akademik çalışma olarak değerlendirilebilir. İzleyen yıllarda konuya yönelik ilginin artışı, aile girişimciliğini somut ve işlevsel bir şekilde kavramsallaştırma

çabalarının yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu çerçevede Bettinelli ve arkadaşlarının (2014: 164), aile girişimciliğini “ailenin, aile üyelerinin ve aile işletmelerinin girişimci davranışlarını inceleyen araştırma alanı” olarak ifade etmesi en genel tanım şeklinde değerlendirilebilir.

3. Yöntem

Bu çalışmada önce sistematik literatür taramasından sonra elde edilen örnekleme yönelik tematik içerik analizinden faydalanılacaktır. Tranfield ve diğerlerinin (2003) yöntemsel yaklaşımıyla bu sistematik literatür taramasında planlama, yürütme ve raporlama olmak üzere üç aşamalı yaklaşım benimsenmiştir. İlgili alandaki birkaç okumadan sonra anahtar kelimeler (family entrepreneurship, entrepreneurial family business, family business entrepreneurship) belirlenmiştir. Bu noktada alan ile örtüşen “entrepreneurial family” anahtar kelimesi tercih edilmemiştir. Çünkü girişimsel aile üzerine yapılan çalışmalar her ne kadar aile işletmeleri ile yakın bir bağı olsa da çalışmaların temel merakı ile odağı “işletme” yerine “aile” üzerine yoğunlaşmaktadır. WOS (Web of Science) endeksindeki makaleler incelemeye alınmıştır. Bu çalışmada yalnızca Web of Science (WoS) veri tabanının kullanılması, incelemeye dâhil edilecek çalışmaların yüksek bilimsel kaliteye ve uluslararası tanınırlığa sahip olmasını sağlamak amacıyla. WoS, hakemli ve seçici indeksleme politikasıyla güvenilir, standartlaştırılmış ve tekrar edilebilir sonuçlar sunar. Ayrıca kapsamlı atıf verileri sayesinde literatürün etki düzeyinin değerlendirilmesine imkân verir; böylece metodolojik tutarlılık ve incelemenin bilimsel geçerliliği güçlendirilir. Alandaki tüm literatürü kapsamak adına zaman kısıtlaması yapılmadan bütün makaleler çalışmaya dahil edilmiştir. “Aile Girişimciliği” anahtar kelimesi yardımıyla “topic seçeneği” (başlık, özet, anahtar kelime, ek kelime ve yazar anahtar kelimeleri) içinde 107, “Girişimsel Aile İşletmesi” kelimesi ile 7 ve “Aile İşletmesi Girişimciliği” kelimesi ile de 7 olmak üzere toplam 121 bilimsel çalışmaya rastlanmıştır. Farklı anahtar kelimeler arandığı için 2 çalışma mükerrer olarak tespit edilmiştir. Aile girişimciliği taramasında 3, aile işletmesi girişimciliği taramasında ise 2 çalışmaya erişilememiştir. İkinci aşama sonunda 114 çalışma kalmıştır. Üçüncü aşamada erişilebilen çalışmalar içinde araştırmanın İngilizce olmaması nedeniyle 7 çalışma (Cardoso vd., 2016; Bozhkov, 2019; Kuzmanovic, 2019; Klimenko ve Posukhov 2020; Calderon vd., 2023; Calderon vd., 2023b; Duarte vd., 2025) kapsam dışında bırakılmıştır. Son aşamada, Tranfield ve diğerlerinin (2003) yöntemsel yaklaşımı ile kalite değerlendirmesi sürecinde çalışmaların konu ile bağlamsal bütünlükleri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda 20 çalışma (Lin, 2006; Rangaswamy, 2007; Campell, 2011; Zapata vd., 2011; Mohammed vd., 2014; Estrada, 2016; Stough, 2016; Lin ve Wang, 2019; Mitrovic Veljkovic vd., 2019; Welter vd., 2019; Baker ve Welter, 2020; Krošlákóvá vd., 2021; Deneva vd., 2022; Farè vd., 2023; Sentuti ve Cesaroni, 2024; Ma vd., 2024; Cardella vd., 2025; Deneva vd., 2025; Kansikas ve Nevalainen, 2025; Yi vd., 2025), bağlamsal bütünlük eksikliği ve aile girişimciliğini yüzeysel değerlendirmeleri nedeniyle olgunun özüne yönelik bir tartışma sunmadıkları için analiz dışında bırakılmıştır. Sistematik süreç bu bağlamda toplam 87 makalenin incelenmesi ile devam etmiştir. Bilimsel çalışmaların seçim süreci Tablo 1’de açıklanmaktadır. Çalışmada son örneklem olarak belirlenen 87 bilimsel çalışmanın yöntemsel değerlendirmeleri ve tematik sentezi yapılacak olup aynı zamanda alanın tarihsel olarak nasıl geliştiği de tartışılacaktır.

Tablo 1. Bilimsel Çalışma Seçim Süreci

Aşama 1 (Veri Tabanı Araştırma)	Arama Veri Tabanı: WoS (Web of Science) Anahtar Kelime: Aile Girişimciliği (107), Girişimsel Aile İşletmesi (7), Aile İşletmesi Girişimciliği (7) Arama Alanı: Topic	121 Bilimsel Çalışma
---------------------------------------	--	----------------------

Aşama 2 (Analiz Dışında Bırakma)	Mükerrer: Aynı Olanlar (Analiz Dışında Bırakılan 2) Erişim: Erişilemeyen (Aile Girişimciliği (3), Girişimsel Aile İşletmesi (0), Aile İşletmesi Girişimciliği (2), Toplam (7))	114 Bilimsel Çalışma
Aşama 3 (Analiz Dışında Bırakma)	Dil: İngilizce Olmayan (Aile Girişimciliği (7), Girişimsel Aile İşletmesi (0), Aile İşletmesi Girişimciliği (0) Analiz Dışında Bırakılan Toplam (7)) Zaman Aralığı: Yok	107 Bilimsel Çalışma
Aşama 4 (Kalite Değerlendirmesi)	Uygun Kriter: Çalışmanın “Aile Girişimciliğini” Temel Alması (Aile Girişimciliği (19), Girişimsel Aile İşletmesi (1), Aile İşletmesi Girişimciliği (0) Analiz Dışında Bırakılan Toplam 20))	Son Örneklem 87 Bilimsel Çalışma

Değerlendirme sonucunda elde edilen 87 bilimsel çalışma çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılmıştır. Söz konusu ölçütler yıl, yazar sayısı, bilimsel çalışma türü, araştırma türü, araştırma hedefi, araştırma yöntemi, veri toplama tekniği ve çalışmanın aile girişimciliği alanındaki teması olmak üzere 8 tane dir. İlgili ölçütler ve bilimsel çalışmaların kodlanması için analiz çerçevesi Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Sınıflandırma Ölçütleri ve Göstergeleri

Ölçüt	Göstergeler
Yıl	2006 – 2025 (yıllık)
Yazar Sayısı	1, 2, 3, 4, 5 ve daha fazla
Bilimsel Çalışma Türü	Araştırma Makalesi, Derleme Makale, Kitap Bölümü, Editöryal, Konferans Bildirisi
Araştırma Türü	Ampirik, Teorik/Kavramsal, Yöntemsel
Araştırma Hedefi	Betimleyici, Keşfedici, Açıklayıcı
Araştırma Yöntemi	Survey, Alan Araştırması, Vaka Analizi, Literatür Taraması
Veri Toplama Tekniği	Görüşme, Yazılı Soru Sorma, Hazır Veri, Odak Grup
Aile Girişimciliği Alanındaki Teması	Kavramsal ve Kuramsal Temeller, Aile Perspektifinden Yönetim ve Yönetişim, İnovasyon – Kaynak – Yetkinlik Etkileşimi, Pazar Stratejileri ve Uluslararasılaşma, Sürdürülebilirlik ve Performans, Sosyal ve Yapısal Bağlamda Aile İşletmeleri

4. Bulgular

4.1. Aile Girişimciliği Çalışmalarının Genel Görünümü

Bu bölümde, aile girişimciliği literatürünün tarihsel evrimini incelemek amacıyla seçilen 87 çalışmanın bibliyometrik ve içerik analizine ilişkin bulgular sunulmaktadır. Öncelikle, çalışmaların yoğun olarak yayınlandığı dergiler, bu dergilerdeki makale sayıları ve tarandıkları indeksler ele alınarak alanın akademik görünürlüğü ortaya konulmuştur. Tablo 3 incelendiğinde, 87 çalışmanın en fazla *Journal of Family Business Management* dergisinde yayımlandığı görülmektedir. Bu dergi, *Emerging Sources Citation Index (ESCI)*’de taranmakta olup, aile işletmeleri ve girişimcilik alanındaki uygulamalı araştırmalar için önemli bir yayın platformu konumundadır. İkinci sırada, yine ESCI’de taranan *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy* ve SSCI’de taranan *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* yer almaktadır.

SSCI kapsamındaki *Journal of Small Business Management*, *Journal of Family Business Strategy* ve *Entrepreneurship & Regional Development* dergilerinin her birinde üçer çalışma bulunması, alanın

yüksek etki faktörlü ve uluslararası görünürlüğe sahip dergilerde temsil edildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, ESCI kapsamındaki *Entrepreneurial Business and Economics Review* gibi yükselen endekslerde yer alan dergiler de dikkate değer bir yayın mecrası oluşturmaktadır. Bu dağılım, aile girişimciliği araştırmalarının hem gelişmekte olan dergilerde hem de yerleşik, yüksek prestijli yayın organlarında dengeli biçimde yer bulduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Yoğunlukla Yayınlandığı Dergiler, Yayın Sayıları ve İndeks Bilgileri

Dergi Adı	Makale Sayısı	Tarandığı Endeksler
Journal of Family Business Management	10	Emerging Sources Citation Index (ESCI)
Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy	4	Emerging Sources Citation Index (ESCI)
International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research	4	Social Sciences Citation Index (SSCI)
Journal of Small Business Management	3	Social Sciences Citation Index (SSCI)
Entrepreneurial Business and Economics Review	3	Emerging Sources Citation Index (ESCI)
Journal of Family Business Strategy	3	Social Sciences Citation Index (SSCI)
Entrepreneurship & Regional Development	3	Social Sciences Citation Index (SSCI)

Aile işletmeciliği alanında çalışan yazarlar incelendiğinde, örnekleme en fazla çalışma üreten yazarların altı isimde eşitlendiği görülmektedir. Tablo 4'te verileri mevcut bu yazarların coğrafi dağılımı, aile girişimciliği literatürünün küresel ölçekte farklı kıtalardan araştırmacılar tarafından üretildiğini göstermektedir. Kadro unvanlarına bakıldığında çoğunluğun profesör düzeyinde olması, alanın lider araştırmacılarının akademik deneyim ve uzmanlık açısından güçlü bir konuma sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca Fransa, ABD ve Birleşik Krallık gibi araştırma altyapısı gelişmiş ülkelere gelen katkılar, alanın entelektüel üretiminde Batı merkezli bir yoğunlaşma eğilimine işaret etmektedir. Bu durum, gelecekte farklı coğrafyalardan araştırmacıların dahil edilmesinin literatürde çeşitlilik ve bağlamsal zenginlik yaratabileceğini düşündürmektedir.

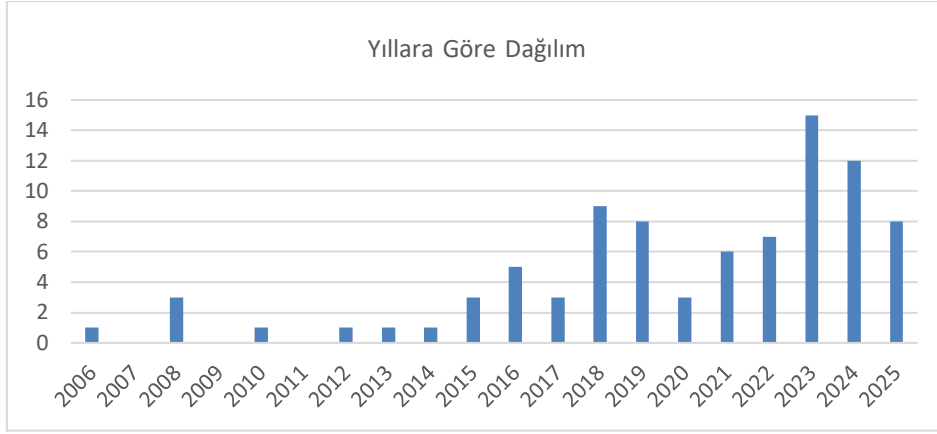
Tablo 4. Aile Girişimciliği Alanında En Fazla Çalışma Yapan Yazarlar

Yazar Adı	Çalışma Sayısı	Üniversitesi	Kadrosu	Ülkesi
Ramona Heck	3	The City Uni. of New York	Professor	USA
Alain Fayolle	3	IDRAC Business School	Professor	France
Kathleen Randerson	3	Audencia Business School	Professor	France
Vanessa Ratten	3	La Trobe University	Associate Professor	Australia
Leo Paul Dana	3	Dalhousie University	Professor	Canada
Allan Discua Cruz	3	Lancaster University	Senior Lecturer	United Kingdom

Bu yazarların katkıları, aile girişimciliği alanındaki yayın eğilimlerinin yıllar içindeki seyrini anlamada önemli bir arka plan sunmaktadır. Bu bağlamda, sonraki aşamada çalışmaların Tablo 2'de yer alan sınıflandırma ölçütlerine göre verileri paylaşılacaktır.

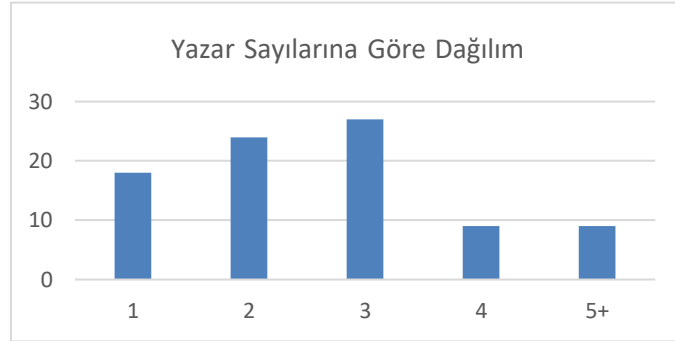
Son örnekleme bulunan 87 çalışmanın yıllara göre dağılımı incelendiğinde alanın ilk birkaç senelik dönemde çok fazla çalışmanın olmadığı görülmektedir. Fakat kavramsal çalışmaların ortaya çıkmasıyla birlikte olgu üzerine ilginin artmaya başladığı gözlenmektedir. Genel olarak sürekli artan bir eğilimde alanla ilgili çalışmaların yapıldığı gözlenirse de 2020 yılında Covid pandemisinden dolayı belirgin bir düşüş yaşandığı fark edilmektedir. Araştırmacıların hem yayın yapmadaki zorlukları hem de sonraki dönemde pandeminin birçok işletmeyi etkilediği gibi kurumsallaşma sorunları olan aile işletmeleri için daha zorlu bir sürecin içinde bırakmış olması veri toplamayı zorlaştırdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda 2021 ve 2022 yılları sonrasında ancak 2023 yılında önceki dönemi yakalayabildiği düşünülmektedir. 2025'in ilk

7 aylık dönemdeki eğilim devam etmesi halinde alanın düzenli olarak artan eğilimi Şekil 1'de görülmektedir.

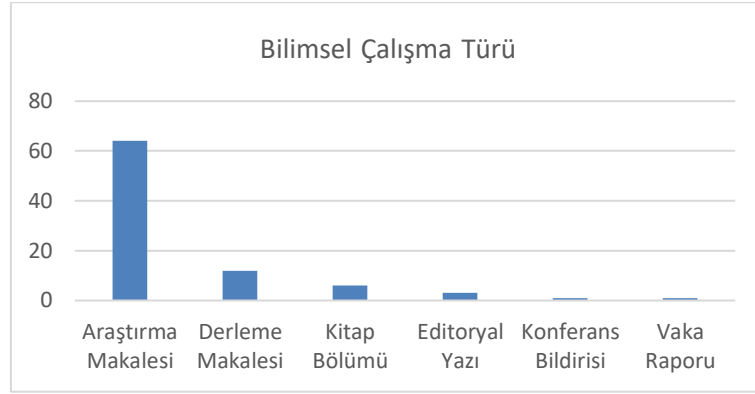
Şekil 1. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Yayın Yılına Göre Dağılımları

Aile girişimciliği ile ilgili çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımlarının yer aldığı Şekil 2 incelendiğinde, en yüksek oranın üç yazarlı (%31,0) ve iki yazarlı (%27,6) çalışmalara ait olduğu görülmektedir. Tek yazarlı çalışmalar %20,7 ile dikkate değer bir paya sahipken, dört (%10,3) ve beş veya daha fazla yazarlı (%10,3) çalışmalar görece sınırlı kalmıştır. Bu dağılım, aile girişimciliği literatüründe ortak araştırma kültürünün güçlü olduğunu, ancak çok yazarlı ve geniş ölçekli projelerin henüz yaygınlaşmadığını ortaya koymaktadır. İki ve üç yazarlı çalışmaların yoğunluğu, disiplinler arası ve uluslararası iş birliklerinin önemini gösterirken; tek yazarlı çalışmalar ise kavramın teorik temellerini oluşturan bireysel katkıların hâlâ etkili olduğunu düşündürmektedir.

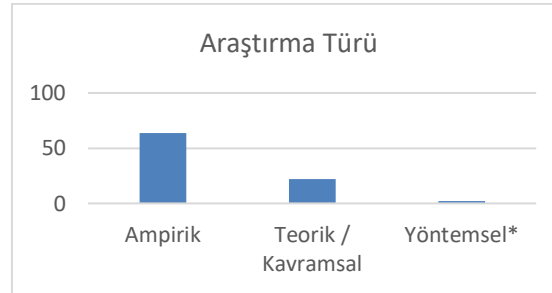
Şekil 2. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Yazar Sayılarına Göre Dağılımları

Şekil 3 incelendiğinde, örnekleme yer alan çalışmaların büyük çoğunluğunu araştırma makaleleri oluşturmaktadır (%72,4). Bunu, görece daha düşük oranlarda derleme makaleleri (%13,8) ve kitap bölümleri (%5,7) takip etmektedir. Editoryal yazılar (%2,3), konferans bildirimleri (%1,1) ve vaka raporları (%1,1) ise oldukça sınırlı bir temsil oranına sahiptir. Bu dağılım, aile girişimciliği alanında ampirik temelli araştırmaların baskın olduğunu göstermektedir. Araştırma makalelerinin yüksek oranı, alanın kuramsal tartışmalardan çok veri temelli bulgularla geliştiğine işaret etmektedir. Buna karşılık derleme çalışmaları ve kitap bölümleri, kavramın teorik çerçevesinin derinleştirilmesi ve literatürün sistematik biçimde değerlendirilmesi açısından önemli katkılar sunmaktadır. Konferans bildirimleri ve vaka raporlarının sınırlı oluşu ise, kısa formatlı ve uygulama odaklı akademik çıktıların aile girişimciliği literatüründe henüz yaygın olmadığını düşündürmektedir.

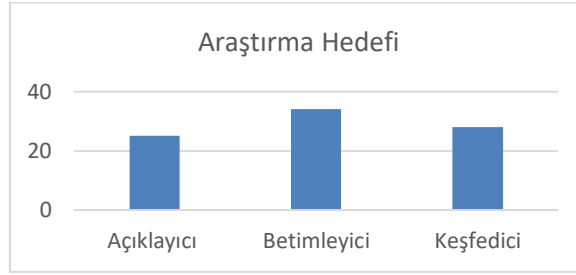
Şekil 3. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Bilimsel Çalışma Türüne Göre Dağılımları

Şekil 4 incelendiğinde, örneklemedeki çalışmaların büyük bir kısmı ampirik niteliktedir (%73,6). Teorik veya kavramsal çalışmalar %25,3 oranında temsil edilirken, yöntemsel katkı ve öneri sağlayan çalışmalar yalnızca %1,1 gibi oldukça düşük bir oranda yer almaktadır. Bu dağılım, aile girişimciliği alanında veri temelli araştırmaların baskın olduğunu ve alanın gelişiminde ampirik bulguların belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Teorik/kavramsal çalışmalar, kavramın çerçevesini netleştirme ve literatüre yön verme açısından önemli olsa da sayıca daha sınırlıdır. Yöntemsel çalışmalardaki düşük oran ise, araştırma yöntemlerinin geliştirilmesi veya uyarlanmasına yönelik katkıların henüz alan içinde yaygınlaşmadığını düşündürmektedir. Bu durum, gelecekte yöntemsel çeşitliliğin artırılmasının literatürün derinleşmesine katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Yöntemsel çalışmalar içinde bulunan Woodfield ve diğerlerinin (2017) çalışması takdir edici sorgulama ile girişimcilik literatürünün daha iyi anlaşılabilirliğini ifade ederek yöntem önerisinde bulunmuştur. Fakat bu yöntem ek olarak bir uygulama ile test etmeleri nedeniyle ampirik özellikleri olan bir çalışma gerçekleştirdikleri için söz konusu çalışma iki araştırma türüne de eklenmiştir.

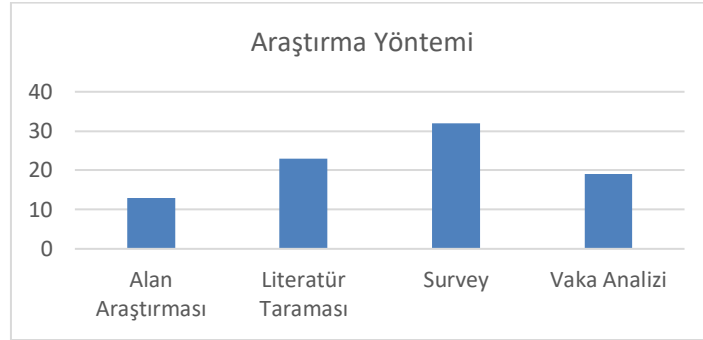
Şekil 4. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Araştırma Türüne Göre Dağılımları

Şekil 5'te çalışmaların araştırma türlerine göre dağılımı incelendiğinde, en yüksek oranı betimleyici çalışmalar (%39,1) oluşturmaktadır. Bunu keşfedici (%32,2) ve açıklayıcı (%28,7) çalışmalar takip etmektedir. Betimleyici çalışmaların yüksekliği, aile girişimciliği alanında mevcut durumun ortaya konmasına, kavramın ölçülmesine ve örneklem bazlı özelliklerin analizine yönelik güçlü bir eğilim olduğunu göstermektedir. Keşfedici çalışmalar, alanın görece yeni konularında teorik çerçeve geliştirme ve hipotez oluşturma açısından önemli katkılar sunmaktadır. Açıklayıcı çalışmalar ise, değişkenler arası ilişkilerin sınanması ve nedensel bağların ortaya konması yönünde ilerlemektedir. Bu dağılım, aile girişimciliği literatüründe hem tanımlayıcı hem de kuramsal derinliği artırmaya yönelik farklı araştırma yaklaşımlarının dengeli biçimde temsil edildiğini göstermektedir.

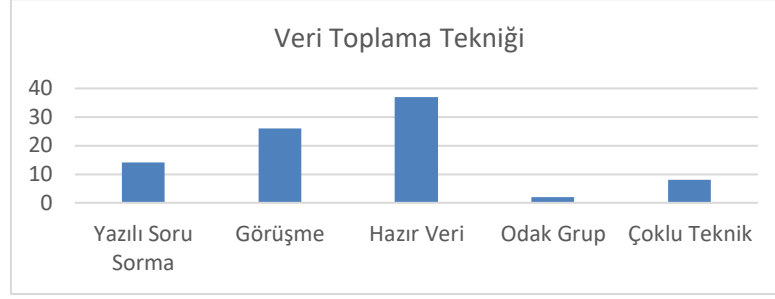
Şekil 5. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Araştırma Hedefine Göre Dağılımları

Örneklemdaki çalışmaların önemli bir kısmı survey yöntemi (%36,8) ile yürütülmüştür. Bunu literatür taraması (%26,4) ve vaka analizi (%21,8) takip etmektedir. Alan araştırmaları ise %14,9 ile en düşük orana sahiptir. Şekil 6'da yer alan bu dağılım, aile girişimciliği literatüründe nicel veri toplama tekniklerinin ağırlık kazandığını, survey çalışmalarının özellikle geniş örneklemeler üzerinden genellenebilir sonuçlar üretme amacıyla tercih edildiğini göstermektedir. Literatür taramaları, alanın kavramsal çerçevesini netleştirme ve eğilimleri ortaya koyma açısından önemli bir yer tutarken; vaka analizleri ise aile işletmelerinin bağlamsal ve derinlemesine incelenmesine imkân tanımaktadır. Alan araştırmalarının görece düşük oranı, saha erişimindeki zorluklar ve veri toplama maliyetleri ile açıklanabilir. Bu durum, gelecekte alan araştırmalarının artırılmasının literatüre farklı bağlamsal perspektifler kazandırabileceğine işaret etmektedir.

Şekil 6. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Araştırma Yöntemine Göre Dağılımları

Şekil 7 incelendiğinde, hazır verilerin (%42,5) yoğunlukta kullanıldığı görülmektedir. Bunu görüşme (%29,9) ve yazılı soru sorma teknikleri (%16,1) izlemektedir. Çoklu teknik kullanım oranı %9,2 iken, odak grup yöntemi %2,3 ile en düşük düzeyde tercih edilen yöntem olmuştur. Hazır veri kullanımının yüksek oranı, aile girişimciliği araştırmalarında ikincil veri setlerine erişimin kolaylaşması ve arşivsel verilerin sağladığı kapsamlı analiz imkânları ile açıklanabilir. Görüşme ve yazılı soru sorma teknikleri, özellikle nitel ve karma yöntem çalışmalarında derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla tercih edilmektedir. Çoklu teknik kullanımı, veri çeşitliliği yoluyla bulguların geçerliliğini artırsa da uygulama karmaşıklığı nedeniyle sınırlı kalmıştır. Odak grup çalışmalarının düşük oranı ise, bu yöntemin aile işletmeleri bağlamında organizasyonel ve lojistik zorluklar taşımasından kaynaklanabilir.

Şekil 7. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Veri Toplama Tekniğine Göre Dağılımları

Aile girişimciliği literatüründe belirlenen temalar çoğu zaman birbirleriyle iç içe geçmiş olup, incelenen birçok çalışmada bu temalardan birden fazlasına değinildiği görülmektedir. Bu nedenle araştırmacılar, makaleleri sınıflandırırken en baskın temayı esas alarak konumlandırmaktadır. Söz konusu tematik sınıflama, 87 çalışmanın amaç, kapsam ve bulgularının içerik analiziyle incelenmesi; benzer konuları ele alan çalışmaların bir araya getirilerek ana temalar altında toplanması ve her tema içinde odak alanlarına göre alt temaların tanımlanması süreciyle oluşturulmuştur. İnceleme sonucunda, aile girişimciliği alanındaki çalışmaların altı ana tema (Tablo 2) altında toplandığı görülmektedir.

Kavramsal ve Kuramsal Temeller teması; aile girişimciliği alanındaki kavramsal tanımlar ve modellerin oluşturulmasını, kuram geliştirme ile mevcut literatürün sistematik biçimde haritalanmasını ve gelecek araştırma gündemi ile yöntemsel yaklaşımlara ilişkin tartışmaları kapsar; böylece alanın kuramsal temelini güçlendiren, araştırmalara yön veren ve metodolojik netlik sağlayan çalışmalar bu grupta toplanmıştır. Bu anlamda ilgili ana tema **kavramsallaştırma, kuramsal çerçeve ve yöntemsel çerçeve** olmak üzere 3 alt teması bulunmaktadır. Yöntem önerisi sunan bir çalışma (Woodfield vd., 2017) dışında beklenildiği üzere çalışmalar hazır veriden faydalanarak çalışmalarını gerçekleştirmektedirler. Kavramsallaştırma alt temasında en öncü çalışma Heck ve diğerlerinin (2008) gerçekleştirdiği çalışmadır. Heck ve diğerlerine (2008) göre bu çalışmada kabul edilen aile girişimciliği tanımı yapılmıştır. İlgili çalışmada aile işletmelerinin profesyonel bir örgüt yapısına nasıl dönüştüğünü tartışırken, bilimsel alanda uygulamaya yönelik vaka analizlerinden modern örgüt yapılarına yönelik dönüşümlerinde rehberlik edebilecek çalışmalara ve girişimcilik ile bütünleştiren bir yöne doğru nasıl geldiği tartışılmaktadır. Betinelli ve diğerleri (2014) özellikle birey – aile – aile işletmesi arasındaki ilişkileri derinlemesine tartışarak aile girişimciliği olgusunun kavramsallaştırılmasında aile dinamiklerinin etkisini derinlemesine incelemişlerdir. Kavramsallaştırma ve aile girişimi kuramının güçlenmesine destek olan bir diğer araştırma ise Randerson ve diğerlerinin gerçekleştirdiği (2015) çalışmadır. Araştırmacılar aile girişimciliği ile ilgili ortaya koydukları üç boyutlu modellerinde; aile perspektifi (rol, değer aktarımı, nesiller arası ilişkiler), girişimcilik perspektifi (yenilikçilik, risk alma, fırsat tanıma) ve bağlamsal faktörler (kültür, ekonomi, politika, sektör dinamikleri) bulunmaktadır. Söz konusu 3 eksenin kesişiminin aile girişiminin temellerini oluşturduğunu tartışılmaktadır. Kavramsallaştırma çalışmalarının yanı sıra aile girişimciliği kuramının yerleşmesine yönelik Heck ve Mishra (2008), Randerson ve diğerleri (2021) editoryal çalışmalarında özel sayıya ilişkin gönderilen çalışmaları aile girişimciliği temelinde tartışmakta ve makalelerin alandaki konumunu tespit etmektedirler. Al-Dajani vd. (2024) tek bir makalede farklı yönleri ile aile girişimciliğini tartışılmaktadır. Hadri ve diğerleri (2023) ise aile girişimciliği bağlamında aile ve göçmen geçmişinin etkisine ilişkin 6'lı bir tipoloji önerirken Labaki ve Mustafa (2023) aile işletmelerinin heterojenliğini girişimcilik, stratejik ve psikolojik olmak üzere üç ana ilgi alanı üzerinden tanımlamaktadırlar. Yöntemsel çerçeve alt temasında ise aile girişimlerini daha iyi anlayabilmenin yolu olarak Woodfield ve diğerlerinin (2017) çalışması takdir edici sorgulama yaklaşımının değerlendirilmesini önermektedir.

Ruzzene ve diğerleri (2024) aile girişimciliğinin incelenmesi için bir uygulama yaklaşımının benimsenmesini savunmaktadırlar.

Aile Perspektifinden Yönetim ve Yönetişim teması; aile işletmelerinde yönetim uygulamaları ve liderlik yaklaşımlarını, aile anayasası, aile meclisi ve kurumsallaşma gibi yönetim mekanizmalarını ve değer aktarımı ile halefiyet süreçleri aracılığıyla kuşaklar arası sürekliliği ele alır; böylece aile bağlarının işletme yönetimine yansısını, sürdürülebilirlik stratejilerini ve kurumsal istikrarı bütüncül olarak inceleyen çalışmalar bu grupta toplanır. Bu temadaki çalışmaların üç tanesi (Baccari vd., 2008; Steward ve Hitt, 2012; Hanson ve Keplinger, 2022) dışında kalan çalışmalar farklı teknikler ile topladıkları verileri kullanarak ampirik çalışmalar gerçekleştirmiş, ağırlıklı olarak farklı ülkelerdeki dinamikleri ortaya koydukları keşfedici ve betimleyici çalışmalar yapılmıştır. Bu temada en dikkat çekici alt tema nesiller arası **değer aktarımı ve halefiyet** süreçlerinin tartışıldığı (Letonja vd., 2016; Decker ve Günter, 2016; Fu ve Si, 2018; Babu, 2019; Hanson vd., 2019; Ramírez-Solís vd., 2021; Cruz vd., 2021; Iboulder vd., 2022; Hanson ve Keplinger, 2022; Combs vd., 2023; Kansikas ve Nevalainen, 2025; Kastanakis vd., 2025) kuşaklar arası sürekliliktir. Söz konusu çalışmalar aile içi değerleri, girişimcilik ve inovasyon becerilerinin miras olarak yeni nesillere aktarılmasını, dayanıklılık kapasitesini ve iletişimi aile girişimlerinin nesilden nesile aktardığı ölçüde başarılı olduğu üzerine tartışmalar yapmaktadırlar. Özellikle halefin aile işletmesinin başarısı üzerine değerlendirmeler bulunmaktadır. Baccari ve diğerleri (2008) girişimci ailenin özellikleri ile aile girişimi arasındaki ilişkiyi tartışmaktadır. Aile girişiminde aile işletmelerinde olduğu gibi **yönetişim mekanizmasına** yönelik sorunlar tartışılmaktadır (Steward ve Hitt, 2012). Yönetişim konusunda özellikle kurucu sonrasında doğru bir uyarılama inovasyon açısından aile işletmelerinin dikkate alması gereken konular arasındadır (Dieleman, 2019). Ailenin ne ölçüde aile işletmesinde bulunduğu, yetkinliklerinin ne olduğu ve kurucu olan girişimciye ne kadar destek oldukları da yine diğer konular kadar aile girişiminin başarısı açısından önemli olduğu tartışılmaktadır (Hanson vd., 2019; Petrova, 2024).

İnovasyon – Kaynak – Yetkinlik Etkileşimi teması; aile işletmelerinde inovasyon yönetimi ve stratejilerinin, kaynak temelli yaklaşım (RBV) ve dinamik yetkinlikler çerçevesinde nasıl şekillendiğini; öğrenme, bilgi yönetimi ve yetenek transferi süreçleriyle desteklenerek rekabet avantajı ve sürdürülebilir büyüme kapasitesinin nasıl geliştirildiğini incelemektedir. Bu temadaki çalışmalar arasında aile girişimlerini tekil olarak ele alarak vaka analizlerine dayanan keşfedici ve betimleyici araştırmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu temada kaynak ve yetkinlik gibi farklı yönleri dikkate alarak değerlendirme yapan çalışmalar olsa da hepsinin tek odağı **inovasyon yönetimi ve stratejileridir**. Brines ve diğerleri (2013) aile işletmelerinin Schumpeterci bakış açısının girişimci KOBİ aile işletmelerindeki inovasyon anlayışını faydalı bir şekilde bilgilendirebileceğini ve genişletebileceğini iddia etmektedir. Nitekim birçok araştırma (Alonso ve Ip, 2016; Ratten vd., 2018; De Rosaa vd., 2019; Dieleman, 2019; Michal vd., 2020; Chatterjee vd., 2023; Arcese vd., 2023; Cui vd., 2024) fırsatları kovalayarak inovasyon yapabilmenin aile girişiminin büyümesini, çıkışını ve devamlılığını sağlaması açısından önemli bir unsur olarak görmektedirler. Diğer taraftan söz konusu çalışmalar inovasyon sürecini açıklarken kaynak temelli bakış açısı (RBV) perspektifinden faydalanmaktadır.

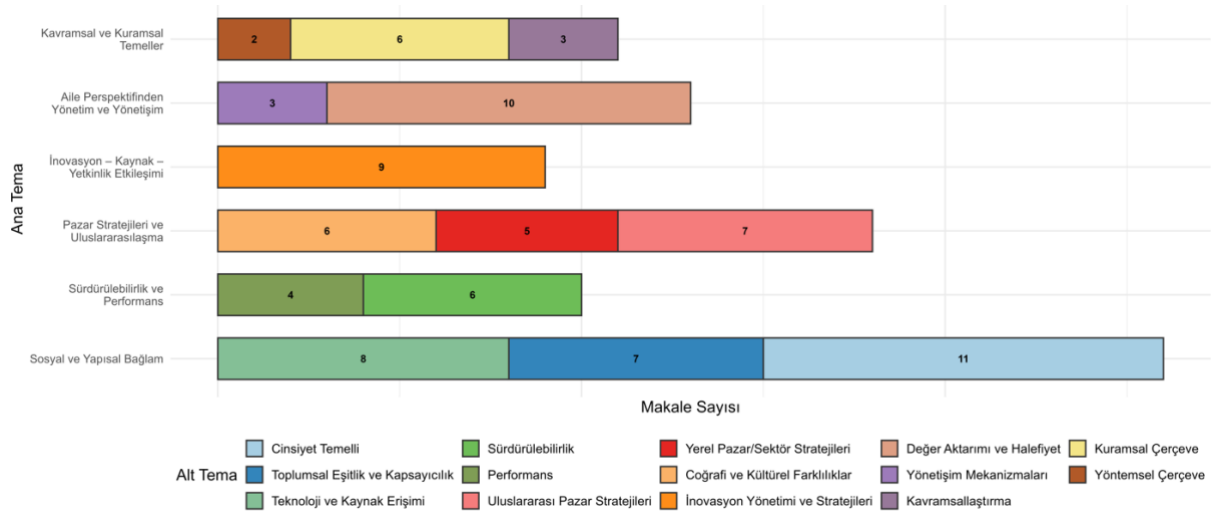
Pazar Stratejileri ve Uluslararasılaşma teması; aile işletmelerinin uluslararasılaşma süreçleri ve stratejilerini, pazar açılımı ve büyüme modellerini, farklı coğrafi, kültürel, sektörel ve kurumsal bağlamların etkilerini ve uluslararası ağlar ile iş birliklerinin rolünü birlikte ele alarak küresel rekabet ortamında sürdürülebilir başarı için stratejik yönelimleri anlamayı amaçlamaktadır. Bu temanın alt temaları **uluslararasılaşma, yerel pazar/sektör stratejileri ve coğrafi ve kültürel farklılıklar** olarak ayrılanmıştır. Özellikle yerel Pazar/sektör stratejileri ile coğrafi ve kültürel farklılıklar üzerine yapılan ampirik çalışmaların açıklayıcı ve betimleyici çalışmalar olarak son dönemde üretildikleri gözlenmiştir. Aile girişimlerinin yerel ve uluslararası pazarlardaki stratejileri başarıları ya da başarısızlıkları üzerinde etkili olmaktadır (Ratten vd., 2017). Bu anlamda başarılı olan bir aile girişiminin üzerine araştırmacıların

(O’Gorman vd., 2015) ilgisinin oluşması da beklenen bir sonuçtur. Uluslararasılaşmak için aile işletmelerinin inovatif ve girişimsel yönlerini geliştirmesi gereklidir (Dorocki vd., 2015; Ratten vd., 2017; Duarte Alonso ve O’Brien, 2017; Hadryś-Nowak, 2018; Marjański ve Sułkowski, 2019). Uluslararasılaşmayı inovasyonun yanı sıra kolaylaştıran bir diğer önemli unsurun uluslararası ağlar ile iş birliği olduğu dikkat çeken noktalar arasındadır (Daszkiewicz ve Wach, 2023). Diğer taraftan uluslararası pazarların yanı sıra yerel pazarda farklı sektörler için aile girişimlerinin uyguladığı stratejiler (O’Gorman vd., 2015) de merak edilen konular arasındadır. Kırsal tarım (Dorocki vd., 2015; De Rosaa vd., 2019; Dieleman, 2019; Abdullah, 2021; Huang, 2023), moda (Brinesvd., 2013), konaklama (Smith, 2018), arıcılık (Bislimi, 2022), turizm (Bujan, 2021; Svetlačić, 2021), eğitim (Iboudier vd., 2022), yüksek teknoloji (Daszkiewicz ve Wach, 2023), içecek (Combs vd., 2023), hizmet (Evansluong vd., 2024) ve sağlık (Paunovic vd., 2024) gibi farklı birçok sektör özelinde de aile girişimciliği irdelenmektedir. Bunlara ek olarak coğrafi ve kültürel farklılıkların aile girişimleri üzerindeki etkilerine yönelik çalışmalara örnek olarak Chepurenko (2018) Rusya’nın politikaların, Gimmon ve Felzensztein (2023) Küba’daki piyasa ve sosyal engelleri, Sułkowski ve diğerleri (2018) A.B. bağlamında teşviklerin, Çin’de hanehalkı ortalama yaşının (Wang ve Cai, 2022), kullanılan lehçenin (Ren ve Tang, 2025) aile girişimleri üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar gösterilebilir. Ek olarak Çekya ve Pakistan ülkelerindeki ekonomik ve kültürel farklılıkların karşılaştırılması biçimde aile girişimcilerinin başarısını Mikušová ve diğerleri (2025) incelemektedir.

Sürdürülebilirlik ve Performans teması; aile işletmelerinin finansal ve operasyonel performansını, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarını, itibar ve marka gibi uzun vadeli değer yaratma unsurlarını bütüncül bir çerçevede ele alarak, sürdürülebilirlik yaklaşımının yalnızca toplumsal ve çevresel sorumluluk değil, aynı zamanda işletmenin kalıcı rekabet gücü ve kuşaklar arası devamlılığı için stratejik bir zorunluluk olduğunu vurgulamaktadır. Bu temadaki çalışmaların sürdürülebilirlik için yüksek performans üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Fakat bazı çalışmalar **sürdürülebilirlik** olgusunu bazı çalışmalar ise çeşitli **performans** türlerine ağırlık vererek konuyu irdelenmektedirler. Heck ve diğerlerinin (2006) sürdürülebilirlik üzerine literatür taraması ile gerçekleştirdikleri çalışma dışındaki bu temadaki bütün çalışmalar ampiriktir. Sürdürülebilirlik işletmelerin varlıklarını devam ettirme hedefinden ötürü önem kazanan bir alan haline dönüşmüştür. Özellikle nesil geçişlerinde ciddi sorunlar yaşayan aile işletmeleri alanında da yoğun olarak tartışılmaktadır. Ailenin aile işletmesi girişimciliğindeki dinamik rolünün anlaşılmasını geliştiren kapsamlı ve esnek bir sürdürülebilir aile işletmesi modeli geliştirilmesine yönelik bir ilginin (Heck vd., 2006) oluşması da beklenen bir durumdur. Bu doğrultuda aile girişiminin hem yüksek bir finansal ve operasyonel performansı yakalaması (Bauweraerts, 2019; Biegajło, 2022; Khan ve Tariq, 2022; Fernandez, 2023) beklenmektedir. Doğal olarak bu performans başarısının altında yatan nedenler girişimsel özellikler ile inovasyon yapabilmek (Bauweraerts, 2019), başarılı bir aile yönetimi ve yönetimi (Khan ve Tariq, 2022; Biegajło, 2022) ve itibar ve marka gibi uzun vadeli değer yaratma (Nikodemaska ve Bednarz, 2019; Amaral ve Da Rocha, 2022) ile elde edilebilmektedir. Bunun yanı sıra sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik anlayışı (Hadjielias ve Discua Cruz, 2024; Paunovic vd., 2024; Gómez ve Pérez-Urbe, 2025) aile girişimlerinin fark yaratmasına olanak sağlamaktadır.

Sosyal ve Yapısal Bağlam teması ise aile girişimciliğinin yalnızca işletme içi dinamiklerle değil, aynı zamanda toplumsal yapı ve eşitlik unsurları (cinsiyet, çeşitlilik, kapsayıcılık), teknoloji ve kaynak erişimi olanakları (finansman, dijitalleşme, teknoloji kullanımı) ve sosyal bağlamın (göç, diaspora, topluluk temelli girişimcilik) şekillendirdiği geniş bir sosyal ve yapısal ekosistem içinde geliştiğini vurgulayarak, bu faktörlerin girişimcilik fırsatlarının oluşumu, sürdürülebilirliği ve etkisi üzerinde belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu tema diğer temalara göre en fazla çalışmanın yapıldığı tema olup alt temaları **cinsiyet temelli aile girişimciliği, sosyal bağlamda toplumsal eşitlik ve kapsayıcılık** ile **teknoloji ve kaynak erişimi** olarak sınıflandırılmıştır. Her ne kadar cinsiyet toplumsal eşitlik başlığı

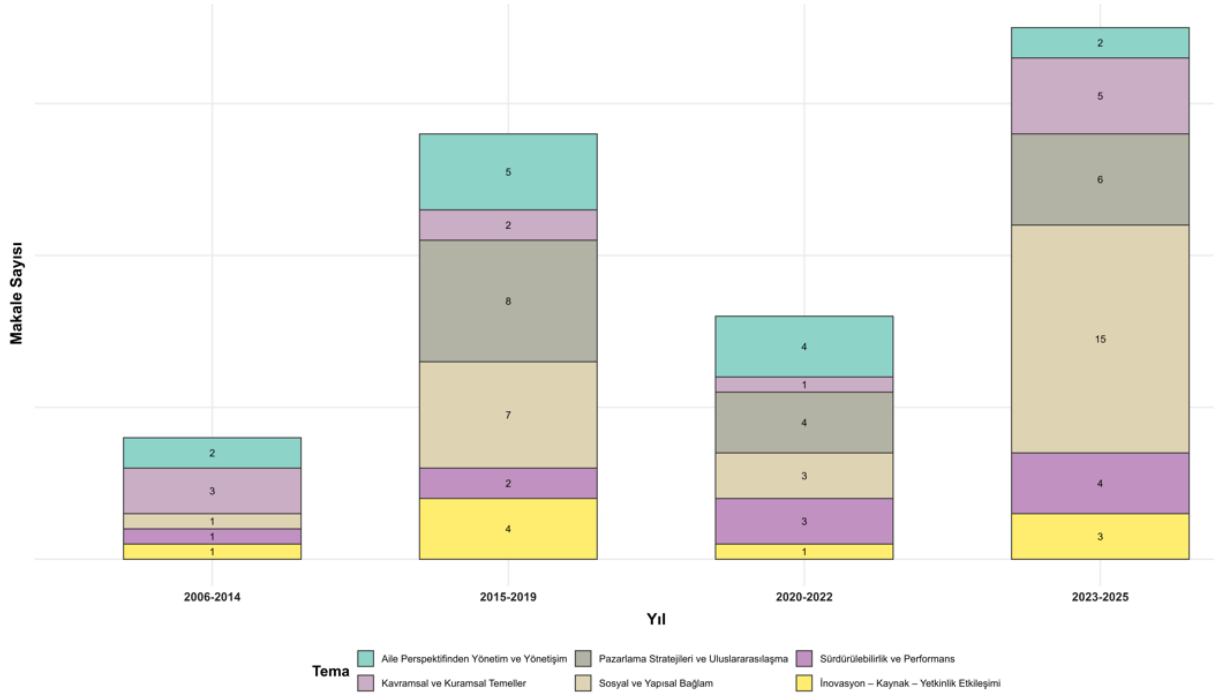
altında değerlendirilebilirse de bu niş alana yönelik ciddi sayıda araştırma olması nedeniyle ayrı bir tema olarak değerlendirilmiştir. Aile içindeki kadının aile girişiminde rolü, karşılaştığı engeller, yaşadığı temel zorluklar gibi birçok açıdan değerlendirilmeye alındığı çalışmalar (Fletcher, 2010; Singh ve Sebastian, 2018; Kuzmanović, 2018; Adeola vd., 2018; Smith, 2018; Chaudhuri vd., 2023; Rahman vd., 2023; Wood vd., 2023; Tereshina, 2023; Skaf vd., 2024; Mogaji, 2024) dikkat çekmektedir. Bu yaklaşımın yanı sıra toplumsal yapıdaki eşitliği gözeterek şekilde göçmen aile girişimlerini inceleyen (Seaman vd., 2016; Ramadani vd., 2019; Zehra ve Usmani, 2023; Evansluong vd., 2024), bölgesel gelişimi geliştirmenin itici gücü olarak aile girişimlerini değerlendiren (Rydvalová, 2016) çalışmaların olduğu gözlenmektedir. Bunun yanı sıra toplumdaki kapsayıcılığı önemseyen spor faaliyetleri (Ratten, 2021) ya da manevi değerler (Javaid vd., 2020) üzerinden aile girişimciliği bağları irdelenmiştir. Ek olarak teknolojiye ve kaynağa erişimin (Abdullah, 2021; Upadhyay, vd., 2023; Hao ve Zhang, 2024; Xu ve Jiang, 2024; Li vd., 2025; Yue vd., 2025) aile girişimcilik faaliyetleri üzerinde olumlu etkileri olduğu ifade edilmiştir. Diğer taraftan sosyal sermayesi güçlü olan aile girişimcilerinin daha başarılı olduğu (Gu, 2024; Jia vd., 2025) da değinilen konular arasındadır.

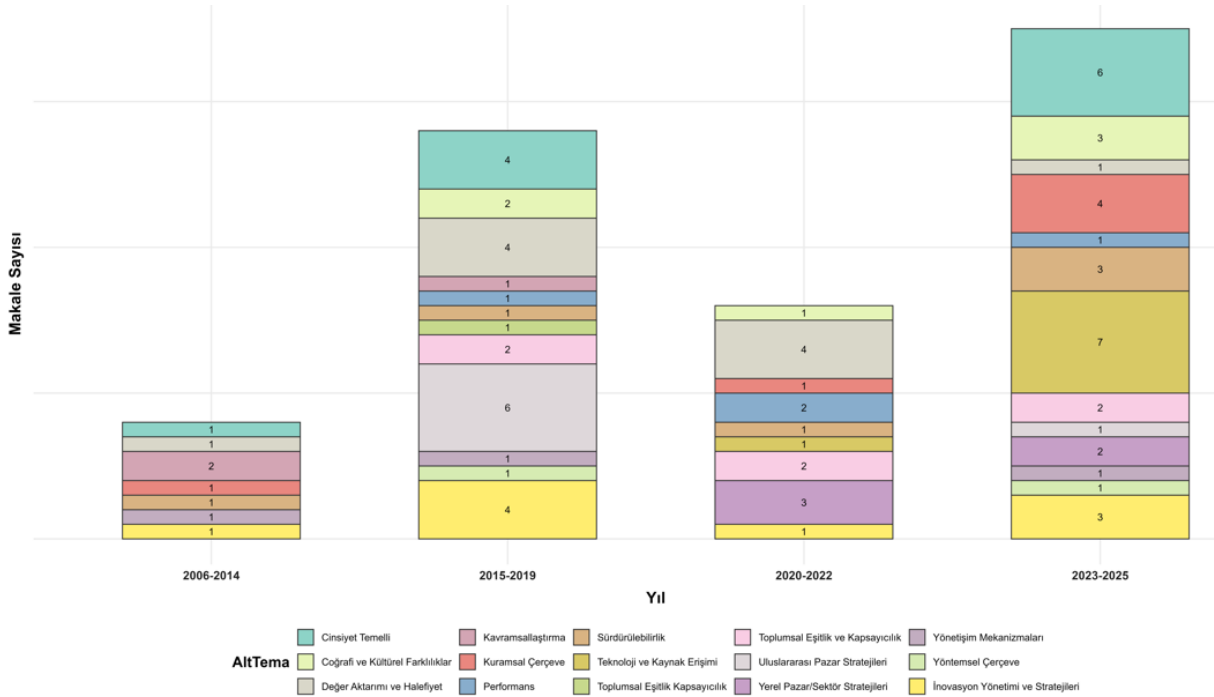
Şekil 8. Aile Girişimciliği ile İlgili Çalışmaların Temalara Göre Dağılımları

4.2. Aile Girişimciliği Literatürünün Tarihsel Evrimi

Aile işletmeleri ve girişimcilik köklü geçmişe sahip iki ayrı araştırma alanı olmasına karşın, aile girişimciliğine odaklanan çalışmalar görece yakın dönemde yoğunluk kazanmıştır. Yıllara ve temalara göre bilimsel araştırmaların dağılımı incelendiğinde, alanın gelişim sürecinin dört dönemde ele alınabileceği görülmektedir. İlk olarak, 2006–2014 yıllarını kapsayan başlangıç döneminde kavramsal çerçevenin oluşturulması ve aile girişimciliği teorisinin temellerinin atılması öne çıkmıştır. Bunu, 2014–2019 yılları arasındaki yükselme dönemi izlemiştir; bu dönemde alana yönelik ilgi artmış, farklı bakış açılarıyla derinlemesine incelemeler yapılmaya başlanmıştır. 2020–2022 yıllarını kapsayan duraklama döneminde ise COVID-19 pandemisinin etkisiyle araştırma faaliyetlerinde belirgin bir yavaşlama ve kırılma yaşanmıştır. Son olarak, 2022–2025 yıllarındaki geri dönüş döneminde pandeminin etkilerinin azalmasıyla birlikte alandaki yayın sayısı yeniden artışa geçmiştir, hatta farklı niş alanların oluşmaya başladığı gözlenmiştir. Şekil 9'a hem ana temalara hem de alt temalara göre dönemlerde çalışılan makale sayıları verilmektedir.

Şekil 9. Aile Girişimciliği ile İlgili Ana Temaya Göre Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

Şekil 10. Aile Girişimciliği ile İlgili Alt Temaya Göre Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

4.2.1. Başlangıç Dönemi (2006-2014)

Sadece 8 çalışmanın yayımlandığı bu 9 yıllık dönemde, çalışmaların %75'inin literatür taraması niteliğinde olması, alanın ağırlıklı olarak kavramsallaştırma ve kuram geliştirme temellerinin atıldığı bir

aşamada bulunduğunu göstermektedir. Araştırma hedefleri açısından ilgili çalışmaların keşfedici ve betimleyici olması aile girişimciliği konusunda tam bir fikir birliğinin henüz oluşmamış olmasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Özellikle bu dönemdeki çalışmalar, girişimcilik olgusunun aile işletmeleri bağlamında nasıl bütünleştirilebileceğini tartışmaktadır. Ancak aile girişimciliğinin tanımının netleşmemiş olması, analiz birimi ve düzeyi açısından değerlendirmelerde belirsizlik yaratmaktadır. Birey, aile ve örgüt düzlemindeki etkileşimlerin karmaşıklığı da bu alandaki ilerlemenin görece yavaş olmasına yol açan bir diğer unsur olmuştur.

4.2.2. Yükselme Dönemi (2015-2019)

Başlangıç döneminden sonraki yükselme döneminde yıllık olarak düzenli bir artışla toplam 28 bilimsel çalışma yayımlanmıştır. İlk açıklayıcı ampirik çalışmaların (Letonja vd., 2016; Rydvalová vd., 2016) ortaya çıktığı görülmektedir. Dönemin başlarında uluslararasılaşma, inovasyon ve halefiyet gibi aile işletmeleri alanında bulunan genel konular üzerine tartışmaların başladığı gözlenmektedir. Betimleyici çalışmalar ile önceki dönemin ortaya koyduğu kuramsal çerçevenin irdelendiği görülmektedir. Olgunun kapsamının netleşmesiyle birlikte, uygulamadaki gelişmeleri anlamak amacıyla vaka analizleri, alan araştırmaları ve survey tekniği gibi yöntemlerin kullanımı yaygınlaşmıştır. Ayrıca, nitel araştırmalarda görüşme ve odak grup tekniklerinden yararlanılarak olgunun nasıl gerçekleştiğine yönelik ampirik bulgular elde edilmiştir. Bu dönemde 19 farklı ülkede gerçekleştirilen çalışmaların dönemin sonuna doğru cinsiyet, toplumsal kapsayıcılık, kültürel ve coğrafi farklılıklar gibi daha niş alanlara yönelmesi aile girişimciliği paradigmasının oluştuğunu ve giderek güçlendiğini gösteren önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

4.2.3. Duraklama Dönemi (2020-2022)

Covid-19 pandemisinin ortaya çıkışı, tüm bireyler gibi aile işletmelerini de derinden etkilemiştir. Yüz yüze görüşme imkânlarının ortadan kalkması, evden ve uzaktan çalışma düzeninin yaygınlaşması ve devletlerin aldığı çeşitli kısıtlayıcı önlemler, iş hayatında köklü değişimlere yol açmıştır. Bu süreçte aile işletmelerinin önemli bir bölümü ciddi mali ve operasyonel sıkıntılarla karşılaşırken, akademisyenler de hem bilimsel araştırmalar yürütme hem de mevcut çalışmalarını yayımlama konusunda çeşitli zorluklar yaşamıştır. Dolayısıyla aile girişimciliği kuramına yönelik paradigma gelişiminin bu dönemde yavaşlaması kaçınılmaz olmuştur. Özellikle bir önceki dönemde ortaya çıkan kavramsal ve kuramsal temellerin, tündengelim yaklaşımıyla ampirik olarak güçlendirilmesini sağlayacak araştırmaların gerçekleştirilmesi, veri toplama olanaklarının kısıtlılığı nedeniyle önemli ölçüde sekteye uğramıştır. Söz konusu üç yıllık dönemde yalnızca 16 bilimsel çalışma yayımlanmış; bunların ikisi derleme, ondördü ise ampirik nitelikte olmuştur. Önceki dönemden farklı olarak, bu dönemde aile işletmelerinin büyük bir kısmının zor bir süreçten geçmesi ve kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalması, araştırmacıların odaklarını hayatta kalmayı önceleyen büyüme, sürdürülebilirlik ve performans temalarına yönlendirmiştir.

4.2.4. Geri Dönüş Dönemi (2023-2025)

2025'in ilk yarısına kadar olan yaklaşık 2,5 yıllık süreçte toplam 35 bilimsel çalışma gerçekleştirilmiştir. Özellikle 2023 yılında olağan dışı bir artışla 15 çalışma (yalnızca 4'ü derleme) üretilmiştir. Bu dönemde ana temalar özelinde daha dengeli bir dağılım gözlenirken alt temalar özelinde ise çeşitli farklılaşmalar oluşmaktadır. Sosyal ve yapısal bağlamda teknoloji ve kaynak erişimi (7 çalışma), pazar stratejileri ve uluslararasılaşma temasında ise coğrafi ve kültürel farklılıklar (3 çalışma) alt teması daha baskın hale gelmiştir. Özellikle bulgular, aile işletmelerinin yenilikçilik bağlamında kurumsal girişimcilik faaliyetleri sergilemesine yönelik beklentilerin güçlendiğini göstermektedir. Ayrıca, cinsiyet eşitsizliğinin daha belirgin olduğu Hindistan, Lübnan ve Bangladeş gibi ülkelerde kadınların aile girişimciliğindeki rolü, 6 çalışmada detaylı olarak incelenmiştir. Dönemin bir diğer dikkat çekici yönü ise, Çin'de gerçekleştirilen 9 açıklayıcı araştırma ile bu bölgedeki

akademisyenlerin hanehalkı ve aile girişimciliğini etkileyen faktörleri belirleme çabalarının yüksek sayıda veri ile gerçekleştirilen açıklayıcı çalışmalar ile yoğunlaşmasıdır. 2024 yılından itibaren ise çevre, sosyal sorumluluk ve kurumsal sosyal sorumluluk gibi niş konularının aile girişimciliği literatüründe daha fazla tartışılmaya başlandığı gözlenmektedir.

5. Sonuç

Bu çalışma, aile işletmeleri ve girişimcilik alanlarının kesişiminde yer alan aile girişimciliği literatürünün tarihsel gelişimini tematik ve yöntemsel açıdan inceleyerek alana bütüncül bir bakış sunmuştur. İncelenen 87 bilimsel çalışmanın analizinden elde edilen bulgular, literatürün altı ana temada yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Çalışmada elde edilen temalar, alt temalar, temalar arası ilişkiler ve ilgili temalardaki boşluklar Tablo 5'te özetlenmiştir.

Ana Tema	Alt Tema	Literatürdeki Ana Eğilim	Diğer Temalarla İlişki	Belirlenen Boşluklar / Araştırma Önerileri
Kavramsallaştırma ve Kuramsal Çerçeve	1. Kavramsallaştırma 2. Kuramsal Çerçeve 3. Yöntemsel Çerçeve	Yeni bir alt disiplin olarak aile girişimciliğinin konumlandığı görülüyor.	Tüm diğer temalarla bağ kurulan temadır. Diğer temalardaki çalışmalar için teorik altyapısını oluşturmaktadır.	Kapsayıcı bir aile girişimciliği tanımının yapılması, Niş alanlardaki ampirik çalışmaların dikkate alındığı alt alana özgü modeller geliştirilmesi, Özellikle toplumsal değerler gibi ülkeden ülkeye farklılık gösterebilecek unsurları dikkate alan modeller geliştirilmesi.
Aile Perspektifinden Yönetim ve Yönetişim	1. Değer Aktarımı ve Halefiyet 2. Yönetişim Mekanizması	Halefiyet seçimi ve süreçleri üzerine yoğunlaşan çalışmalar yoğunlukta. Halefin değerlerin aktarımındaki rolü tartışılıyor.	İki alt teması birlikte yoğun olarak kullanılmaktadır. Diğer taraftan değer aktarımı ve halefiye süreçleri ile inovasyon – kaynak – yetkinlik etkileşimi ve pazar stratejileri ve uluslararasılaşmanın istenilen düzeyde olması ile ilişkili olduğu tartışılmaktadır.	Halefiyet süreçlerine yönelik kültürel farklılıkları dikkate alan modeller geliştirilmesi, Ailenin sahipliği, işletme üzerindeki gücünün tartışılması, Kurumsallaşmaya yönelik eğilim, ailedeki liderlik ve karar alma süreçlerindeki aile içi demokrasi gibi alanların girişimcilik faaliyetlerine etkisinin irdelenmesi
İnovasyon – Kaynak – Yetkinlik Etkileşimi	1. İnovasyon Yönetimi ve Stratejileri	Ailenin inovasyona yönelik eğilimlerinin yüksek fakat riskten kaçınma eğiliminin uygulama üzerindeki etkisine değiniliyor.	Yerel Pazar/ sektör stratejileri alt teması ile yoğun olarak çalışılmaktadır. Özellikle inovasyon ile çeşitli sektörlerde nasıl başarı elde edilebileceği değerlendirilmektedir. Sürdürülebilirlik ve performans için inovasyon gerekliliği belirtilmektedir.	Aile içi ilişkilerin yenilikçi davranışları ve eğilimleri üzerine etkisinin tartışılması, İnovasyon yönetimi, süreci gibi konuların daha alt parçaları ile işlenmesi, Kurumsal girişimcilik gibi çıktılar ya da girişimsel yönelim gibi süreçler üzerine aile girişimlerinin değerlendirilmesi.

Pazar Stratejileri ve Uluslararasılaşma	1. Uluslararasılaşma 2. Yerel Pazar / Sektör Stratejileri 3. Coğrafi ve Kültürel Farklılıklar	Aile girişimlerinin uluslararasılaşmaya daha temkinli yaklaştığı, aile değerlerinin girişimlerin stratejileri üzerinde etkisi olduğu kabul ediliyor.	İnovasyon – Kaynak – Yetkinlik Etkileşimi ile bağ kurulmaktadır. Diğer taraftan sürdürülebilirlik, performans ve yönetim mekanizmalarının stratejilerin başarı ile uygulanmasındaki etkisi tartışılmaktadır.	Farklı sektörlerle yönelik araştırmalar yapılması, Farklı ülkelerin dinamikleri üzerine incelemeler yapılması, Sektörel ve coğrafi karşılaştırmalı çalışmaların gerçekleştirilmesi
Sürdürülebilirlik ve Performans	1.Sürdürüle-bilirlik 2.Performans	Yoğun olarak finansal performansın önemi vurgulanıyor. Diğer taraftan çevresel/sosyal sürdürülebilirlik ve uzun vadeli değer yaratma vurgulanan konular arasında.	Sürdürülebilirlik için yönetim mekanizmalarının rolü irdelenmektedir. İnovasyon ya da çeşitli stratejilerin performans ve sürdürülebilirlik açısından önemine değinilmektedir.	Çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik üzerine kısıtlı çalışmaların genişletilmesi, Aile sosyal girişimciliği, aile eko-girişimciliği ya da aile yeşil girişimciliği gibi alt kavramların tartışılması.
Sosyal ve Yapısal Bağlam	1.Cinsiyet Temelli Tartışmalar 2.Sosyal Bağlamda Toplumsal Eşitlik ve Kapsayıcılık 3.Teknoloji ve Kaynak Erişimi	Geleneksel tanımlanmış rollerin cinsiyet temelli eşitsizliği rol açtığı yoğun olarak kabul ediliyor. Teknoloji ve kaynaklara erişimin başarının önemli bir parçası olduğu kabul edilirken toplumdaki farklı azınlıkların aile girişimleri üzerine tartışmalar mevcut.	Cinsiyet temelli çalışmalarda yönetim mekanizmaları ve halefiyet süreçlerine yönelik tartışmalar yapılmaktadır. Diğer taraftan teknoloji ve kaynak erişiminin irdelendiği çalışmalarda toplumsal eşitlik ve kapsayıcılığın önemine vurgu yapılmaktadır.	Toplumsal normların aile üyeleri üzerindeki etkisi ve aile girişimine yansımalarına yönelik modellerin geliştirilmesi, Birey, aile ve aile girişimi üçgenindeki etkileşimin kültürel farklılıkları dikkate alan modellerin geliştirilmesi, Dil, din ve yaş gibi farklıların oluşturduğu azınlıklara ve hatta

Tablo 5. Aile Girişimciliği Tematik Sınıflaması, Temalar Arası İlişkiler ve Alandaki Boşluklar

Bu çalışmanın sonucu, literatürün aile girişimciliğini incelerken aile sisteminin dinamiklerini, girişimcilik sürecini ve geniş bağlamsal çevre faktörlerini dikkate aldığını göstermektedir. Genellikle literatürdeki çalışmalar aslında karşılıklı olarak birbirine bağımlı olan bu alanların genellikle bağımsız bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Kısacası bu alanı tek bir perspektif ile incelemek yeterli olmamakla birlikte olgunun net olarak anlaşılabilmesi için aile dinamiklerini, firma girişimciliği sürecini ve bağlamsal koşulları birlikte değerlendiren çok katmanlı bütüncül bir perspektife gereksinim duyulduğunu göstermektedir. Özellikle alt temalara yönelik tek perspektiften ampirik çalışmaların sayısı artıkça elde edilen bulgulara bağlı bütüncül yaklaşımla üretilen kavramsal çerçevelerin ve çok değişkenli modellerin sayısının yakın zamanda artacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan bulgular, tematik çeşitliliğin alandaki teorik zenginliğe katkıda bulunduğunu, ancak bazı temalarda yöntemsel çeşitliliğin sınırlı kaldığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, aile girişimciliği çalışmalarında hem disiplinler arası yaklaşımın hem de farklı araştırma metodolojilerinin kullanımının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, literatürün tarihsel seyri, belli dönemlerde belli bir örgüyle ilerlemektedir. Özellikle ilk dönemde beklenildiği üzere olguya yönelik kavramsal tanımlamalara yönelik çalışmaların daha yoğun olduğu bir süreçtir. Aralıklı şekilde yazılan çalışmalarla birlikte konuya özel çıkartılan makale sayıları araştırmacıların aile işletmeleri ve firma girişimciliği alanlarının sentezine yönelik ilgiyi artırmaya başlamıştır. 2015 yılından itibaren olguya ilişkin açıklayıcı çalışmaların başladığı, konuyu aile işletmeleri ya da kurumsal girişimcilik bağlamında tartışılan yönleriyle irdelendiği gözlenmiştir. Farklı ülkelerden alana yönelik açıklayıcı çalışmaların ortaya çıkışı, yeni bulgular doğrultusunda kuramsal çerçeveyi

çizmeye çalışan farklı araştırmaların da önünü açmıştır. Fakat pandemi ile birlikte alandaki çalışmalarda ciddi bir azalma görülürken bu dönemde varlığını sürdürebilmeye yönelik konular üzerinden aile girişimciliğinin daha fazla tartışıldığı gözlenmektedir. Normale dönüş ile birlikte alna yönelik ilgi daha da hızlanarak artmıştır. Farklı birçok ülkedeki araştırmacılar, yerel dinamikleri dikkate alan farklı yöntemlere yönelen çalışmalarla çeşitliliği artırmıştır. Aile girişimciliği süreç içinde giderek artan biçimde bağlamsal faktörlere, kuşaklar arası aktarıma, yenilik ve dijitalleşmeye odaklandığını göstermektedir. Bu durum, aile girişimciliğinin gelecekte hem akademik hem de pratik düzeyde stratejik bir çalışma alanı olarak önemini koruyacağını işaret etmektedir. Bu noktada Türkiye'yi dikkate alan SSCI indeksli herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat diğer indekslerde olan çalışmanın merakı içinde değerlendirilebilecek Yalçınkaya ve Durcan'ın (2008) bildirisi ve sadece kavramdan bahseden Yılmaz ve Aydemir (2018) ile Gül ve Beyşenova'nın (2018) çalışmaları bulunmaktadır. Bu sonuçlar Türkiye bağlamında alan ile ilgili hem kavramsal hem de ampirik çalışmaların eksikliğini belirgin şekilde ortaya koymaktadır. Bu bulgu özellikle kurumsallaşma sorununu yoğun bir şekilde hissedilen ve firma düzeyinde girişimcilik açısından yetersiz olan Türkiye özelinde aile girişimciliği olgusunun birçok farklı yönüyle araştırılması gereken bir alan olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın 3 temel kısıtı bulunmaktadır. Bu kısıtlardan ilki içerik analizi sonucunda belirlenen ana tema ve alt temaların, araştırmacıların öznel görüşlerine dayanmasıdır. Farklı araştırmacılar, makaleleri değerlendirirken farklı temalar üzerinden sınıflamalar yapabilir. Bu durum içerik analizi içeren neredeyse tüm çalışmalar için söylenebilir. Diğer kısıt, araştırmaların birçoğu farklı temaları aynı anda değerlendirmeye almasından ötürü oluşmaktadır. Çünkü bu çalışma özelinde baskın olan tema yine araştırmacıların öznel görüşüne göre belirlenmiştir. Bu noktada her ne kadar araştırmacılar makalenin adı, içeriği, bağımlı değişkeni dikkate alarak bu belirlemeyi yapmış olsa da farklı araştırmacılar farklı değerlendirmeler yapabilirler. Son kısıt ise, SSCI indeksli çalışmalar ile örneklem oluşturulmasıdır. Bütün indeksler dikkate alındığında çok daha fazla bilimsel çalışmanın dahil olduğu örneklem sonuçları farklılaştırabilir. Fakat araştırmacıların örneklem kalitesi açısından kaygıları, örneklemi oluşturan indeksin SSCI olarak karar vermelerine yol açmıştır.

Bu çalışma kapsamında ulaşılan bulgular, aile girişimciliği alanında gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Öncelikle, belirlenen altı ana tema özelinde derinlemesine meta-analizlerin gerçekleştirilmesi, alandaki kavramsal ve kuramsal gelişimin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, farklı kültürel ve sektörel bağlamlarda yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar, aile girişimciliğinin bağlamsal çeşitliliğini ortaya koyabilir. Kuşaklar arası aktarım ile inovasyon arasındaki ilişkinin farklı endüstrilerde incelenmesi, yenilikçi kapasitenin sürdürülebilirliği açısından önemli ipuçları sunabilir. Son olarak, dijitalleşme ve yapay zekâ gibi teknolojik gelişmelerin aile girişimciliği üzerindeki etkilerinin araştırılması, alanın güncel dinamiklerine ışık tutacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır ve Etik Kurul Onay Belgesi gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Çalışmanın giriş, literatür taraması ve yöntem bölümü yazar 1 tarafından hazırlanmıştır. Bulgular, sonuç ve geri kalan tüm işlemler yazarlar tarafından birlikte gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynaklar

- Abdullah, N. M. (2021). Family entrepreneurship and banking support in Kuwait: conventional vs Islamic banks. *Journal of Family Business Management*, 11(3), 313-331.
- Acs, Z., & Armington, C. (2004). Employment growth and entrepreneurial: Activity in cities. *Regional Studies*, 38(8), 911-927.
- Adeola, O., Ngoasong, M. Z., & Evans, O. (2018). The gender question and family entrepreneurship research. *Knowledge, Learning and Innovation: Research Insights on Cross-Sector Collaborations*, 159-176.
- Al-Dajani, H., Bang, N. P., Basco, R., Calabrò, A., Cheng, J. C. Y., Clinton, E., ... & Welter, F. (2024). A multi-voiced account of family entrepreneuring research: expanding the agenda of family entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 30(9), 2185-2233.
- Amaral, P. C. F., & Da Rocha, A. (2023). Building resilience during the Covid-19 pandemic: the journey of a small entrepreneurial family firm in Brazil. *Journal of Family Business Management*, 13(1), 210-225.
- Anderson, A. R., Jack, S. L., & Dodd, S. D. (2016). The role of family members in entrepreneurial networks: Beyond the boundaries of the family firm. *In entrepreneurial process and social networks* (pp. 236-262). Edward Elgar Publishing.
- Arcese, G., Valeri, M., Poponi, S., & Elmo, G. C. (2021). Innovative drivers for family business models in tourism. *Journal of Family Business Management*, 11(4), 402-422.
- Astrachan, J. H., & Shanker, M. C. (2003). Family businesses' contribution to the US economy: A closer look. *Family Business Review*, 16(3), 211-219.
- Astrachan, J. H., Zahra, S. A., & Sharma, P. (2003). Family-sponsored ventures. *Kansas, MO: Kauffman Foundation*, 18(5), 567-573.
- Babu, V. (2019). Family entrepreneurship in india's 'diamond city': a phenomenological research. *Studies in Business and Economics*, 14(2), 216-230.
- Baker, T., & Welter, F. (2020). Contextualizing entrepreneurship theory (p. 188). Taylor & Francis.
- Baumol, W. J. (1983). Toward operational models of entrepreneurship. *Entrepreneurship*, 29- 47.
- Bauweraerts, J. (2019). Entrepreneurial orientation and performance in private family firms: A configurational model. *Canadian Journal of Administrative Sciences/Revue Canadienne des Sciences de l'Administration*, 36(3), 418-431.
- Benedict, B. (1968). Family firms and economic development. *Southwestern Journal of Anthropology*, 24(1), 1-19.
- Bettinelli, C., Fayolle, A., & Randerson, K. (2014). Family entrepreneurship: a developing field. *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, 10(3), 161-236.
- Biegajło, M. (2022). Search Funds Characteristics of a New Group of Investors in Poland for Family Businesses Facing the Lack of Succession. *Central European Management Journal*, 30(4), 27-52.
- Bislimi, K. (2022). Determinants of family entrepreneurship in the beekeeping sector. *Journal of Family Business Management*, 12(1), 106-119.

- Bjuggren, C. M., Johansson, D., & Sjögren, H. (2011). A note on employment and gross domestic product in Swedish family-owned businesses: A descriptive analysis. *Family Business Review*, 24(4), 362-371.
- Vozhkov, O. (2019). Семейное Предпринимательство На Селе: Штрихи К Портрету. Вестник Российского Университета Дружбы Народов. *Серия: Социология*, 19(4), 787-799.
- Brines, S., Shepherd, D., & Woods, C. (2013). SME family business innovation: Exploring new combinations. *Journal of Family Business Management*, 3(2), 117-135.
- Bujan, I. (2020). Family Business in Tourism Characteristics—The Owner's Perspective. *Ekonomski Pregled*, 71(1), 3-32.
- Calderón, L. E. R., Cárdenas, N. C., & Munoz, R. M. (2023). Investigación sobre la relación entre la educación y el emprendimiento familiar en el contexto actual. *Revista de Climatología Edición Especial Ciencias Sociales*, 23, 407.
- Calderón, L. E. R., Cárdenas, N. C., & Munoz, R. M. (2023b) La educación y el emprendimiento familiar. *Revista de Climatología Edición Especial Ciencias Sociales*, 23, 370-374.
- Campbell, K. (2011). Caring and daring entrepreneurship research. *Entrepreneurship and Regional Development*, 23(1-2), 37-47.
- Cardella, G. M., Margaça, C., García, J. C. S., & Hernández Sánchez, B. (2025). Family firms motivations and commitment to achieving sustainable development goals: A research agenda. *Entrepreneurship & Regional Development*, 1-24.
- Cardoso, S. R., de Resende Melo, P. L., & de Souza, L. J. (2016). Antecedentes pessoais de microfranqueados da cidade de São Paulo. *Revista Científica Hermes*, 15, 305-318.
- Chatterjee, S., Chaudhuri, R., & Vrontis, D. (2023). Entrepreneurial behavior of family firms in the Indian community: adoption of a technology platform as a moderator. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 17(2), 433-453.
- Chaudhuri, S., Agrawal, A. K., Chatterjee, S., & Hussain, Z. (2023). Examining the role of gender on family business entrepreneurial intention: influence of government support and technology usage. *Journal of Family Business Management*, 13(3), 665-686.
- Chepurensko, A. (2018). Small family business in Russia: Formal or informal?. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 38(9/10), 809-822.
- Colli, A. (2003). *The history of family business, 1850-2000* (No. 47). Cambridge University Press.
- Combs, J. G., Jaskiewicz, P., Rau, S. B., & Agrawal, R. (2023). Inheriting the legacy but not the business: When and where do family nonsuccessors become entrepreneurial?. *Journal of Small Business Management*, 61(4), 1961-1990.
- Cruz, A. D., Hamilton, E., & Jack, S. L. (2021). Understanding entrepreneurial opportunities through metaphors: a narrative approach to theorizing family entrepreneurship. In *Families in Business* (pp. 30-51). Routledge.
- Csákné Filep, J., Martyniuk, O. A., & Wojtyra-Perlejewska, M. (2024). The state of family business research in the Visegrád countries. *Journal of Family Business Management*, 14(3), 562-602.
- Cui, D., Cheng, L., & You, J. (2024). Financing constraints and patent investment in small and medium-sized enterprises: A family entrepreneurial perspective. *Finance Research Letters*, 63, 105318.

- De Rosa, M., McElwee, G., & Smith, R. (2019). Farm diversification strategies in response to rural policy: a case from rural Italy. *Land use policy*, 81, 291-301.
- Decker, C., & Günther, C. (2016). Coordinating family entrepreneurship: when money seeks opportunity. *International Journal of Entrepreneurial Venturing*, 8(1), 46-61.
- Deneva, A., Hristova, V., Pavlov, D., Blazheva, V., Kostov, I., Angelova, D., & Petrova, M. (2022). The geographical location as a limitation for starting entrepreneurial initiatives and career development. *European Journal of Sustainable Development*, 11(3), 124-124.
- Deneva, A., Pavlov, D., Kume, A., Alieva, D., & Petrova, M. (2025). Sustainable work-life balance through family entrepreneurship: A cross-country perspective. *European Journal of Sustainable Development*, 14(2), 937-937.
- Dieleman, M. (2019). Reaping what you sow: The family firm innovation trajectory. *Journal of Family Business Strategy*, 10(4).
- Dorocki, S., Szymańska, A. I., & Zdon-Korzeniowska, M. (2015). Family agritourist enterprises in Poland: Preliminary survey results. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 3(1), 151-163.
- Duarte Alonso, A., & Austin, I. P. (2016). "I see the future" Associations between innovation and resources in the case of an exporting Western Australian regional family firm. *Review of International Business and Strategy*, 26(3), 314-333.
- Duarte, P. D. P., Duarte, J. A. P., & García, M. L. S. (2025). El emprendimiento femenino y el bienestar familiar en México. *Apuntes del Cenes*, 44(79), 171-198.
- Duarte Alonso, A., & O'Brien, S. (2017). Family firms' management decision to export/not to export: A resource-based view. *Journal of Advances in Management Research*, 14(3), 270-287.
- Estrada, E. (2018). Economic empathy in family entrepreneurship: Mexican-origin street vendor children and their parents. In *Intersectionality and Ethnic Entrepreneurship* (pp. 105-123). Routledge.
- Evansluong, Q. D., Manzhynski, S., & Karayianni, E. (2024). Navigating tensions between economic and social integration among immigrant family entrepreneurs: a paradox perspective. *Entrepreneurship & Regional Development*, 1-28.
- Farè, L., Audretsch, D. B., & Dejardin, M. (2023). Does democracy foster entrepreneurship?. *Small Business Economics*, 61(4), 1461-1495.
- Fernandez, V. (2023). Family entrepreneurship around the world. *International Review of Financial Analysis*, 89.
- Fletcher, D. (2010). 'Life-making or risk taking'? Co-preneurship and family business start-ups. *International Small Business Journal*, 28(5), 452-469.
- Fu, Y., & Si, S. (2018). Does a second-generation returnee make the family firm more entrepreneurial? The China experience. *Chinese Management Studies*, 12(2), 287-304.
- Gimmon, E., & Felzensztein, C. (2023). The emergence of family entrepreneurship in the transition economy of Cuba. *International Journal of Emerging Markets*, 18(9), 2239-2258.
- Gómez, J. M., & Pérez-Urbe, M. A. (2025). Transgenerational entrepreneurship and CSR in family businesses: a mediating pathway to financial performance. *Journal of Family Business Management*.

- Gu, J. (2024). Family social capital and entrepreneurship in rural China: Potential mediating mechanisms. *Economic Change and Restructuring*, 57(4), 141.
- Guth, W. D. ve Ginsberg, A. (1990). Guest editors' introduction: Corporate entrepreneurship. *Strategic Management Journal*, 11(4), 5-15.
- Gül, H. & Beyşenova, A. (2018). Kontrol odağı ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: KTMÜ öğrencileri üzerine bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 213-234.
- Hadjielias, E., & Discua Cruz, A. (2024). Sustainable entrepreneurial behaviours of family members at the intersection of family firm, cooperative and rural community: A multilevel perspective. *Entrepreneurship & Regional Development*, 1-30.
- Hadri, V., Dvouletý, O., Bögenhold, D., & Sawy, A. (2023). How family and a migrant background influence family entrepreneurship: Findings from a systematic literature review. *FIIB Business Review*, 23197145231158515.
- Hadryś-Nowak, A. (2018). Family entrepreneurship orientation in family owned SMEs: A key resource for internationalization?. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 6(2), 153-169.
- Hanson, S. K., Hessel, H. M., & Danes, S. M. (2019). Relational processes in family entrepreneurial culture and resilience across generations. *Journal of Family Business Strategy*, 10(3).
- Hanson, S. K., & Keplinger, K. (2022). The balance that sustains benedictines: Family entrepreneurship across generations. In *Families in Business* (pp. 15-29). Routledge.
- Hao, Y., & Zhang, B. (2024). The impact of digital financial usage on resident's income inequality in China: An empirical analysis based on CHFS data. *Journal of Asian Economics*, 91, 101706.
- Heck, R. K., Danes, S. M., Fitzgerald, M. A., Haynes, G. W., Jasper, C. R., Schrank, H. L., ... & Winter, M. (2006). The family's dynamic role within family business entrepreneurship. *Handbook of research on family business*, 80-105.
- Heck, R. K., Hoy, F., Poutziouris, P. Z., & Steier, L. P. (2008). Emerging paths of family entrepreneurship research. *Journal of Small Business Management*, 46(3), 317-330.
- Heck, R. K., & Mishra, C. S. (2008). Family entrepreneurship. *Journal of Small Business Management*, 46(3), 313-316.
- Huang, X., Min, L., Meng, X., Liu, X., Khan, Y. A., & Abbas, S. Z. (2023). Housing investment and family entrepreneurship: Evidence from China. *PLoS One*, 18(6).
- Iboudier, W., Fayolle, A. J. C., & Louitri, A. (2022). Exploring the next generation socialisation to entrepreneurship in family businesses: insights from the Moroccan community. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 16(6), 988-1013.
- Javaid, O., Shamsi, A. F., & Hyder, I. (2020). Religious entrepreneurial communities as a solution for socioeconomic injustice. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 14(3), 415-446.
- Jia, X., Zhang, N., Tong, T., Li, Y., & Han, R. (2025). Social networks, financial knowledge, and urban-rural family entrepreneurship. *Finance Research Letters*, 76, 107029.
- Johansson, D., Sjögren, H., & Bjuggren, C. M. (2009). Family business, employment, and GDP. *Milan*. June, 5, 23.

- Jose Parada, M., & Viladás, H. (2010). Narratives: A powerful device for values transmission in family businesses. *Journal of Organizational Change Management*, 23(2), 166-172.
- Kansikas, J., & Nevalainen, P. (2025). Family entrepreneurs and their next generations, 1809–1945: educational pathways of business elite in Finland. *Management & Organizational History*, 20(2), 250-283.
- Kastanakis, M. N., Kampouri, K., Linder, C., Christofi, M., & De Massis, A. (2025). Linking biases and paradoxes in the family entrepreneurship context: an integrative framework for future research. *Small Business Economics*, 64(3), 935-956.
- Khan, M. R., & Tariq, Y. B. (2022). An investigation of family entrepreneurship in ownership and firm performance: empirical evidence from Pakistan. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 9(5), 63-73.
- Klimenko, L. V. ve Posukhova, O. Yu. (2020). Профессиональные Династии В Бизнесе: Специфика И Потенциал Развития. Мир России. *Социология. Этнология*, 29(1), 80-102.
- Krošláková, M. N., Khouri, S., Čvirik, M., Tomášková, A., Drabik, P., & Derkawi, H. (2021). The business environment of family enterprises in Slovakia-perception of external barriers. *Polish Journal of Management Studies*, 24(2), 321-335.
- Kuratko D. F. ve Hodgetts R. M. (1988). Entrepreneurship. Orlando: *The Dreyden Press*.
- Kuzmanović, T. Đ. (2018). Small-scale family entrepreneurship as support to the neoliberal state in post-socialist Serbia. *Sociologija*, 60(1), 50-63.
- Kuzmanović, T. Đ. (2019). Ma, već brinem o kući–Mizoginija u sitnom supružničkom i porodičnom preduzetništvu. *Sociologija*, 61(3), 406-425.
- Labaki, R., & Mustafa, M. J. (2023). The family effect: A compass for research on heterogeneity of family businesses in embedded contexts. *Entrepreneurship Research Journal*, 13(3), 533-548.
- Li, Z., Jin, S., & Wu, J. (2025). Family entrepreneurship and regional digital finance access: evidence from household entrepreneurship in China. *Applied Economics*, 1-19.
- Lin, S., & Wang, S. (2019). How does the age of serial entrepreneurs influence their re-venture speed after a business failure?. *Small Business Economics*, 52(3), 651-666.
- Lin, Y. (2006). Family entrepreneurship and succession. *China Perspectives*, 66, 28-38.
- Lumpkin, G. T. ve Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.
- Ma, G., Xiao, Q., & Yang, X. (2024). The impact of equity pledge on inefficient investment: a perspective from family entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 20(2), 631-661.
- Marjański, A., & Sułkowski, Ł. (2019). The evolution of family entrepreneurship in Poland: main findings based on surveys and interviews from 2009-2018. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 7(1), 95-116.
- McKee, D. O., Varadarajan, P. R. ve Pride, W. M. (1989). Strategic adaptability and firm performance: A market-contingent perspective. *Journal of Marketing*, 53(3), 21-35.
- Michal, H., Oľga, R., & Pavol, S. (2020). What drives the private innovation in rural areas? In-depth case study of Slovak Rural Region. *Administrative Sciences*, 10(3), 40.

- Mikušová, M., Friedrich, V., & Subhani, M. K. (2025). Do economic and cultural differences influence family businesses? Comparative study from Czechia and Pakistan. *Future Business Journal*, 11(1), 129.
- Mitrovic Veljkovic, S., Maric, M., Subotic, M., Dudic, B., & Greguš, M. (2019). Family entrepreneurship and personal career preferences as the factors of differences in the development of entrepreneurial potential of students. *Sustainability*, 11(20), 5693.
- Mogaji, E. (2024). Women entrepreneurs in transport family business: a perspective article. *Journal of Family Business Management*, 14(2), 374-379.
- Mohamad, N., Lim, H. E., Yusof, N., Kassim, M., & Abdullah, H. (2014). Estimating the choice of entrepreneurship as a career: The case of Universiti Utara Malaysia. *International Journal of Business and Society*, 15(1), 65.
- Morris, M. H. ve Kuratko, D. F. (2002). Corporate entrepreneurship: Entrepreneurial development within organizations. *OH: South-Western Pub.*
- Nikodemska-Wołowik, A. M., & Bednarz, J. (2019). Family enterprises in the context of consumer ethnocentrism and relationship-building. *European Management Studies*, 17(81), 77-92.
- Nordqvist, M., & Melin, L. (2010). Entrepreneurial families and family firms. *Entrepreneurship & Regional Development*, 22(3-4), 211-239.
- O'Gorman, C., Brophy, M., & Clinton, E. (2015). Teeling Whiskey Company: a tradition of family entrepreneurship and whiskey distilling. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 16(3), 217-225.
- Paunović, I., Apostolopoulos, S., Miljković, I. B., & Stojanović, M. (2024). Sustainable rural healthcare entrepreneurship: A case study of Serbia. *Sustainability*, 16(3), 1143.
- Petrova, I. (2024). Uncertainty in small family enterprises in Bulgaria: Socio-cultural strategies for stabilisation and economic development. *Slovenský národopis*, 72(2), 179-197.
- Poza, E. J., & Daugherty, M. S. (2010). *Family business*. Mason, OH: South-Western Cengage Learning.
- Rahman, M. M., Dana, L. P., Moral, I. H., Anjum, N., & Rahaman, M. S. (2023). Challenges of rural women entrepreneurs in Bangladesh to survive their family entrepreneurship: a narrative inquiry through storytelling. *Journal of Family Business Management*, 13(3), 645-664.
- Ramadani, V., Hisrich, R. D., Dana, L. P., Palalic, R., & Panthi, L. (2019). Beekeeping as a family artisan entrepreneurship business. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 25(4), 717-730.
- Ramírez-Solís, E. R., Fonseca, M., Sandoval-Arzaga, F., & Amoros, E. (2021). Survival mode: how Latin American family firms are coping with the pandemic. *Management Research: Journal of the Iberoamerican Academy of Management*, 19(3/4), 259-269.
- Randerson, K., Bettinelli, C., Fayolle, A., & Anderson, A. (2015). Family entrepreneurship as a field of research: Exploring its contours and contents. *Journal of Family Business Strategy*, 6(3), 143-154.
- Randerson, K., Frank, H., Dibrell, C., & Memili, E. (2021). From family to families: Pushing family entrepreneurship forward. *Entrepreneurship & Regional Development*, 33(56), 369-382.
- Rangaswamy, P. (2007). South Asians in Dunkin' Donuts: Niche development in the franchise industry. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(4), 671-686.

- Ratten, V. (2021). Family business and sport entrepreneurship. *Journal of Family Business Management*, 11(3), 300-312.
- Ratten, V., Leal, C., Loureiro, M., Silva, R., & Braga, A. (2018). Knowledge and innovation in Portuguese enterprises. In *Knowledge, Learning and Innovation: Research Insights on Cross-Sector Collaborations* (pp. 49-58). Cham: Springer International Publishing.
- Ratten, V., Ramadani, V., Dana, L. P., Hoy, F., & Ferreira, J. (2017). Family entrepreneurship and internationalization strategies. *Review of International Business and Strategy*, 27(2), 150-160.
- Ren, C., & Tang, Y. (2025). Language and family entrepreneurship: Empirical research based on micro survey data of CFPS in China. *PLoS One*, 20(5).
- Rogoff, E. G., & Heck, R. K. Z. (2003). Evolving research in entrepreneurship and family business: Recognizing family as the oxygen that feeds the fire of entrepreneurship. *Journal Of Business Venturing*, 18(5), 559-566.
- Ruzzene, A., Brumana, M., & Minola, T. (2024). Process tracing: a methodological proposal for a practice approach to family entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 30(9), 2258-2274.
- Schumpeter, J. A. (1940) Capitalism, Socialism and Democracy, https://media4.manhattan-institute.org/sites/as/files/SKM_C45818012317090.pdf Erişim Tarihi: 30/01/2025
- Seaman, C., Bent, R., & Unis, A. (2016). Family entrepreneurship culture, entrepreneurial intent, futures and foresight in Scottish Pakistani communities. *Futures*, 75, 83-91.
- Sentuti, A., & Cesaroni, F. M. (2024). The 'exodus' from family businesses. How non-successor daughters form their entrepreneurial identity in the business families context. *Entrepreneurship & Regional Development*, 1-24.
- Siakas, K., Naaranoja, M., Vlachakis, S., & Siakas, E. (2014). Family businesses in the new economy: How to survive and develop in times of financial crisis. *Procedia Economics and Finance*, 9, 331-341.
- Singh, R., & Sebastian, T. (2018). Familial legacies: a study on Gujarati women and family entrepreneurship. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 8(1), 5.
- Skaf, Y., El Abiad, Z., El Chaarani, H., El Nemar, S., & Vrontis, D. (2024). Exploring the influence of gender diversity and women's empowerment on family entrepreneurship performance: The moderating impact of firm characteristic. *Journal of Asia Business Studies*, 18(2), 318-339.
- Smith, R. (2018). The 'Dowager' and her role in the governance and leadership of the entrepreneurial family business. In *gender and family entrepreneurship* pp. 227-233 ed. Ratten, V., Ramadani, V., Dana, L. P. , Hisrich, R. Dç., Ferreira, J., Routledge Frontiers of Business Management, Oxford
- Snow, C. C. ve Hrebiniak, L. G. (1980). Strategy, distinctive competence, and organizational performance. *Administrative Science Quarterly*, 25(2), 317-336.
- Steier, L. (2009). Where do new firms come from? Households, family capital, ethnicity, and the welfare mix. *Family Business Review*, 22(3), 273-278.
- Stewart, A., & Hitt, M. A. (2012). Why can't a family business be more like a nonfamily business? Modes of professionalization in family firms. *Family Business Review*, 25(1), 58-86.
- Stough, R. R. (2016). Entrepreneurship and regional economic development: some reflections. *Investigaciones Regionales, Journal of Regional Research*, (36), 129-150.

- Sułkowski, Ł., Marjański, A., & Sułkowska, J. (2018). Entrepreneurship of family businesses in the European Union. *In Doing Business in Europe: Economic Integration Processes, Policies, and the Business Environment* (pp. 255-270). Cham: Springer International Publishing.
- Surdej, A. (2010). Family firms and economic development. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, (113 Ekonomia), 905-926.
- Svetlačić, R. (2021). Sustainable development as an incentive of family entrepreneurship in the Croatian hotel industry. *Tourism and hospitality management*, 27(3), 742-746.
- Tereshina, D. (2023). Business as a gift: Family entrepreneurship and the ambiguities of sharing. *In Family Firms and Business Families in Cross-Cultural Perspective: Bringing Anthropology Back In* (pp. 115-145). Cham: Springer International Publishing.
- Tödting, F., & Wanzenböck, H. (2003). Regional differences in structural characteristics of start-ups. *Entrepreneurship & Regional Development*, 15(4), 351-370.
- Uhlener, L. M., Kellermanns, F. W., Eddleston, K. A., & Hoy, F. (2012). The entrepreneuring family: A new paradigm for family business research. *Small Business Economics*, 38(1), 1-11.
- Upadhyay, N., Upadhyay, S., Al-Debei, M. M., Baabdullah, A. M., & Dwivedi, Y. K. (2023). The influence of digital entrepreneurship and entrepreneurial orientation on intention of family businesses to adopt artificial intelligence: examining the mediating role of business innovativeness. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 29(1), 80-115.
- Upton, N.B., & Heck, R.K.Z. (1997). The family business dimension of entrepreneurship . In D. L. Sexton & R. W. Smilor (Eds.), *Entrepreneurship: 2000* (pp. 243-266). Chicago: Upstart publishing.
- Van Praag, C. M., & Versloot, P. H. (2007). What is the value of entrepreneurship? A review of recent research. *Small Business Economics*, 29(4), 351-382.
- Venter, E., & Farrington, S. (2009). The nature of family businesses and their importance for economic development. *New Contree*, 58, 23.
- Wang, J., & Cai, Z. (2022). The effect of dependency burden on household entrepreneurial exit behavior: Empirical evidence from chinese households. *Sustainability*, 14(14), 8933.
- Welter, F., Baker, T., & Wirsching, K. (2019). Three waves and counting: The rising tide of contextualization in entrepreneurship research. *Small Business Economics*, 52(2), 319-330.
- Wennekers, S. ve Thurik, R. (1999). Linking entrepreneurship and economic growth. *Small Business Economics*, 13(1), 27-56.
- Westhead, P., & Howorth, C. (2007). 'Types' of private family firms: an exploratory conceptual and empirical analysis. *Entrepreneurship and Regional Development*, 19(5), 405-431.
- Wood, B. P., Ng, P. Y., & Bastian, B. (2023). Guest editorial: Gender and entrepreneurial family business—decision-making, agency and empowerment. *International Journal Of Gender And Entrepreneurship*, 15(4), 317-
- Woodfield, P., Woods, C., & Shepherd, D. (2017). Appreciating entrepreneurship: A new approach for field research. *Entrepreneurship Research Journal*, 7(2).
- Xu, S., & Jiang, K. (2024). Knowledge creates value: The role of financial literacy in entrepreneurial behavior. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1-17.

- Yalçınkaya, T., & Durcan, N. M. (2008) Globalleşme bağlamında girişimcilik anlayışındaki değişimler ve aile girişimleri. 2. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 207-217.
- Yılmaz, O., & Aydemir, Y. (2019). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin demografik özellikleri bakımından incelenmesi: Batman Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 14(5), 303-321.
- Yi, R., Liu, S., & Lyu, B. (2025). A bibliometric and visualization analysis of Artisan entrepreneurship. *Technology Analysis & Strategic Management*, 37(3), 267-281.
- Yue, Z., Wang, C., & Hong, H. (2025). Inclusive development of digital finance, family entrepreneurship and poverty reduction effect. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 21(1), 9.
- Zahra, S. A. (1991). Predictors and financial outcomes of corporate entrepreneurship: An exploratory study. *Journal of Business Venturing*, 6(4), 259-285.
- Zapata, M. J., Hall, C. M., Lindo, P., & Vanderschaeghe, M. (2013). Can community-based tourism contribute to development and poverty alleviation? Lessons from Nicaragua. In *Tourism and the millennium development goals* (pp. 98-122). *Routledge*.
- Zehra, K., & Usmani, S. (2023). Not without family: refugee family entrepreneurship and economic integration process. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 17(1), 158-181.

Extended Summary

1. Introduction

Family entrepreneurship has emerged as a distinct research domain positioned at the intersection of entrepreneurship studies and family business scholarship. Although both fields have long-standing theoretical traditions, their convergence into a unified analytical lens—family entrepreneurship—has gained momentum only in recent decades. This convergence has been driven by growing recognition of the sociocultural foundations of entrepreneurial behavior, the influence of family structures on opportunity recognition, and the pivotal role of households in mobilizing financial, social, and human capital. Despite the rapid expansion of interest, the field is characterized by conceptual fragmentation, overlapping constructs, and methodological diversity, which makes it challenging to form a coherent theoretical framework. Against this backdrop, the present study aims to systematically examine the historical evolution of the family entrepreneurship literature through a comprehensive thematic and methodological content analysis. By mapping the dominant themes, research designs, methodological tendencies, and temporal patterns in published studies, the study seeks to construct an integrative "knowledge map" that clarifies how the field has evolved, where scholarly consensus exists, and which areas remain theoretically underdeveloped.

2. Methodology

This study adopts a systematic, literature-based thematic content analysis to explore the development trajectory of the family entrepreneurship domain. The sample comprises 87 peer-reviewed SSCI-indexed articles identified through keyword combinations involving "family entrepreneurship," "entrepreneurial family," "family firm entrepreneurship," and related conceptual variants. Inclusion criteria required that studies: (1) explicitly address family entrepreneurship as a central construct; (2) be published in SSCI-listed journals; and (3) provide empirical, conceptual, or theoretical insights relevant to the domain.

All articles were coded based on research type, research design, methodological approach, data collection techniques, geographical context, and thematic focus. A multi-stage thematic analysis was applied. First, the article's aims and findings were examined to identify recurring conceptual

clusters. Second, studies were grouped around six dominant themes derived through inductive coding. Third, temporal patterns were evaluated to categorize the evolution of the field into four distinct periods: (1) the conceptualization period (2006–2014), (2) the growth period (2015–2019), (3) the stagnation period associated with COVID-19 disruptions (2020–2022), and (4) the resurgence period (2023–2025). This structured analytical design allowed a comprehensive assessment of both the thematic richness and methodological progression of the field.

3. Findings

3.1 Thematic Structure of the Literature

The analysis revealed that the 87 studies can be organized under six major themes representing the core intellectual structure of family entrepreneurship:

- Conceptualization and Theoretical Foundations
- Management and Governance from a Family Perspective
- Innovation–Resource–Capability Interactions
- Market Strategies and Internationalization
- Sustainability and Performance
- Social and Structural Context of Family Businesses

These themes are not mutually exclusive; instead, they frequently overlap within individual studies. Many articles simultaneously engaged with multiple themes, leading researchers to classify each one according to its dominant conceptual orientation.

3.2 Historical Evolution of the Field

The literature suggests a four-phase developmental trajectory:

- Conceptualization Period (2006–2014):

Only eight studies were published, primarily conceptual and exploratory in nature. Researchers focused on defining family entrepreneurship, clarifying ambiguities in the unit of analysis, and integrating family structures into entrepreneurial theory. The absence of a shared conceptual foundation hindered empirical progress.

- Growth Period (2015–2019):

With 28 publications, this period marked a significant rise in scholarly interest. The thematic landscape diversified, and empirical research expanded, primarily through case studies, interviews, and mixed-methods designs. Over 19 countries contributed empirical evidence, indicating a field that is globalizing.

- Stagnation Period (2020–2022):

The COVID-19 pandemic disrupted research environments, limiting data collection opportunities and causing a shift toward survival-oriented topics. Fifteen studies were published, with a notable concentration on sustainability, resilience, and performance under crisis conditions.

- Resurgence Period (2023–2025):

A dramatic increase in output emerged as pandemic-related barriers began to soften. A total of 35 studies—spanning conceptual, empirical, and model-building contributions—were published. Innovation, internationalization, gender dynamics, and socioemotional pathways returned as central themes. Additionally, Chinese scholarship became increasingly prominent, particularly through explanatory studies examining family–entrepreneurship interactions in household economies.

4. Discussion

The findings demonstrate that family entrepreneurship research is undergoing a transition from conceptual ambiguity toward theoretical consolidation. The early dominance of exploratory and

conceptual studies reflects the field's initial search for definitional clarity. Over time, as core constructs crystallized, empirical contributions expanded, methodological diversity increased, and the geographical scope broadened.

Several implications arise from this evolution. First, the shift toward performance, sustainability, and capability-based themes indicates increasing alignment with contemporary organizational theory, particularly resource-based and behavioral perspectives. Second, the re-emergence of innovation and internationalization themes in the post-pandemic period suggests renewed scholarly confidence and the restoration of research opportunities. Third, thematic overlaps reveal that family entrepreneurship cannot be understood through single-lens frameworks; instead, it requires integrative approaches that account for the interdependencies between family dynamics, organizational behavior, and market environments. Finally, the growing role of emerging economies in the literature indicates a promising shift toward culturally diverse analyses, which may address long-standing gaps regarding non-Western entrepreneurial families.

5. Conclusion and Future Research Directions

This study provides a comprehensive analysis of the historical evolution of family entrepreneurship research by synthesizing findings from 87 SSCI-indexed articles. The results indicate that the field has progressed through four major phases, moving from conceptual formation to rapid expansion, a temporary slowdown induced by crisis, and finally a period of revitalized scholarly engagement. By identifying six overarching themes and documenting methodological patterns, the study offers a structured knowledge map that clarifies the current state of the literature and highlights its developmental trajectory.

Future research should focus on advancing theoretical integration, expanding comparative and cross-cultural studies, and deepening empirical investigations on emerging topics such as gendered entrepreneurship, intergenerational entrepreneurial identity formation, digitalization, and the role of socioemotional wealth in shaping opportunity creation. As the field continues to evolve, interdisciplinary frameworks that bridge family science, entrepreneurship, sociology, and strategic management will be essential for capturing the full complexity of entrepreneurial behavior within family contexts.